

STAROSTWO POWIATOWE W LIMANOWEJ

WYDZIAŁ OCHRONY ŚRODOWISKA, ROLNICTWA I LEŚNICTWA

RAPORT Z REALIZACJI PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA POWIATU LIMANOWSKIEGO *ZA LATA 2011 – 2012*

Limanowa, wrzesień 2013 r.

SPIS TREŚCI:

1. WSTĘP	3
2. OCENA REALIZACJI CELÓW	4
3. ZADANIA WYKONANE PRZEZ POWIAT NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM.	28
4. WYBRANE WSKAŹNIKI OCHRONY ŚRODOWISKA	46
5. WYDATKI NA INWESTYCJE Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ	48
6. PODSUMOWANIE	57

1. WSTĘP

Zgodnie z art. 18 ust. 2 w/w ustawy Prawo ochrony środowiska, Zarząd Powiatu jest zobowiązany do sporządzania i przedkładania Radzie Powiatu raportów z realizacji Programu w odstępach dwuletnich.

Niniejszy raport jest czwartym z kolei tego rodzaju opracowaniem i obejmuje okres od 01.01.2011 r. do 31.12.2012 r. Stanowi on sprawozdanie z realizacji uchwalonego przez Radę Powiatu Limanowskiego w dniu 27 października 2010 r. Programu Ochrony Środowiska Powiatu Limanowskiego, w którym zostały określone cele oraz polityka ekologiczna Powiatu Limanowskiego na lata 2010 – 2013 z perspektywą do roku 2017. Poza przyjętą strategią, w dokumencie tym zostały wskazane również działania, których wykonanie przyczyni się do poprawy jakości środowiska na obszarze powiatu.

Do opracowania raportu zostały wykorzystane informacje udostępnione przez:

- Urzędy Miast i Gmin
- Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska – Delegatura w Nowym Sączu,
- Wojewódzkiego Konserwatora Przyrody,
- Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Nadleśnictwa Limanowa i Stary Sącz,
- Gorczański Park Narodowy,
- Małopolski Zarząd Dróg Wojewódzkich,
- Zarząd Dróg Powiatowych
- Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych
- Urząd Statystyczny.

Ocena realizacji Programu Ochrony Środowiska Powiatu Limanowskiego zamieszczona w niniejszym raporcie została opracowana z taką szczegółowością, na jaką pozwalały informacje zebrane od wyżej wymienionych podmiotów.

Z uwagi na to, że zarówno forma jak i zakres raportu z realizacji programu, nie zostały określone w żadnym z aktów prawnych, niniejszy raport został sporządzony analogicznie jak w latach poprzednich, które były wzorowane na pierwszym raporcie z realizacji wojewódzkiego programu ochrony środowiska opracowanym przez Zarząd Województwa Małopolskiego.

2. OCENA REALIZACJI CELÓW

Do oceny realizacji założonych celów przyjęto następujące kryteria:

- **cel realizowany** – realizowano więcej niż 70 % planowanych działań
- **cel realizowany częściowo** – liczba realizowanych zadań mieści się w przedziale 50 – 70 % planowanych działań
- **cel nie realizowany** – realizowano mniej niż 50 % planowanych działań.

2.1. Ochrona powietrza

Cel długoterminowy:

Utrzymanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego poprzez dalszą redukcję emisji zanieczyszczeń

Cele szczegółowe:

1. Utrzymanie stężeń zanieczyszczeń powietrza na niskim poziomie.
2. Ograniczanie emisji niskiej na terenie powiatu.
3. Zahamowanie nadmiernej emisji zanieczyszczeń pochodzącej z procesów przemysłowych.
4. Zastosowanie niekonwencjonalnych źródeł energii w procesach grzewczych i przemysłowych.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	prorowadzenie corocznego monitoringu jakości powietrza w Powiecie Limanowskim	✓
2.	coroczna ocena jakości powietrza w powiecie	✓
3.	sukcesywna eliminacja i unieszkodliwianie materiałów zawierających azbest	✓
4.	wyprowadzenie ruchu tranzytowego z obszaru miast (budowa obejść drogowych, obwodnic, dróg alternatywnych itp.)	x

5.	rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej a w szczególności podejmowanie czynności służących poprawie jakości dróg oraz przebudowa dróg o małej przepustowości ruchu drogowego	✓
6.	modernizacja i rozbudowa lokalnych kotłowni poprzez wprowadzanie bardziej przyjaznych dla środowiska technologii	✓
7.	kompleksowa termomodernizacja budynków	✓
8.	rozbudowa sieci gazowych	✓
9.	wykorzystywanie w procesach grzewczych ekologicznych paliw prowadzące do sukcesywnego rezygnowania z węgla w domowych i lokalnych kotłowniach	✓/x
10.	propagowanie odnawialnych źródeł energii	✓

- ¹ – ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
x działanie nie było realizowane
✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

W roku 2009 z uwagi na przekroczenie w punkcie pomiarowym dopuszczalnej częstości przekroczeń dopuszczalnego stężenia 24-godzinnego pyłu zawieszonego PM10 w roku kalendarzowym oraz przekroczenie poziomu docelowego benzo(α)pirenu w roku kalendarzowym cała strefa gorlicko-limanowska (obejmująca obszar powiatu limanowskiego) została zakwalifikowana do klasy C pod kątem ochrony zdrowia ludzi.

W związku z tym faktem „Program ochrony powietrza dla województwa małopolskiego” został rozszerzony w roku 2011 o strefę gorlicko-limanowską. Z zamieszczonej w tym dokumencie analizy wynikało, że przekroczenia dopuszczalnych stężeń pyłu zawieszonego PM10 występowały w miejscowościach Dobra, Tymbark i Limanowa, natomiast przekroczenia dopuszczalnych stężeń benzo(α)pirenu dotyczyły obszaru całego powiatu limanowskiego.

Ze względu na konieczność aktualizacji Programu ochrony powietrza wynikającej przede wszystkim ze zmian przepisów, które weszły w życie 28 maja 2012 r. i zobowiązały zarządy województw do:

- aktualizacji programów ochrony powietrza, co 3 lata,
- uwzględnienia poziomu dopuszczalnego i wskaźnika średniego narażenia dla pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu,

- przyjęcia planu działań krótkoterminowych mających na celu ograniczenie wysokich stężeń zanieczyszczeń w otaczającym powietrzu,
- uwzględnienia nowego podziału województwa małopolskiego na strefy podlegające ocenie jakości powietrza,

w roku 2012 został opracowany projekt aktualizacji Programu ochrony powietrza dla województwa małopolskiego „Małopolska 2023 – w zdrowej atmosferze”. Z analiz przeprowadzonych z wykorzystaniem modelowania matematycznego w tym dokumencie, w odniesieniu do obszaru powiatu limanowskiego, wynika, że w rejonie miast Limanowa i Mszana Dolna oraz miejscowości Tymbark występuje więcej niż dopuszczalne 35 dni w roku, w których stężenie 24-godzinne pyłu PM10 przekracza $50 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Tylko w rejonie miasta Limanowa występuje przekroczenie dopuszczalnego stężenia średniorocznego pyłu zawieszonego PM2,5 wynoszącego $20 \mu\text{g}/\text{m}^3$. Natomiast na całym obszarze powiatu przekroczony jest poziom docelowy benzo(a)pirenu wynoszący $1 \text{ ng}/\text{m}^3$.

W przypadku pyłu zawieszonego PM2,5 największy udział w stężeniach na terenie powiatu mają źródła powierzchniowe z innych powiatów następnie lokalne źródła powierzchniowe i tło. Zdecydowanie mniejszy, aczkolwiek znaczący, udział w stężeniach tego zanieczyszczenia na obszarze powiatu mają takie źródła jak: przemysł lokalny, a także z innych powiatów i spoza województwa, komunikacja lokalna, z innych powiatów i spoza województwa oraz źródła powierzchniowe spoza województwa.

Z kolei w przypadku benzo(a)pirenu największy udział w stężeniach na terenie powiatu mają źródła powierzchniowe lokalne i z innych powiatów następnie źródła powierzchniowe spoza województwa, przemysł lokalny i tło. Udział w stężeniach tego zanieczyszczenia na obszarze powiatu ma także przemysł z innych powiatów i spoza województwa.

W związku z nowym podziałem na strefy, począwszy od roku 2011 obszar powiatu limanowskiego należy do strefy małopolskiej obejmującej swym zasięgiem obszar województwa małopolskiego z wyłączeniem aglomeracji o liczbie mieszkańców powyżej 250 tys. oraz miast o liczbie mieszkańców powyżej 100 tys. zł.

Zarówno w roku 2011 jak i w roku 2012 strefa małopolska została zakwalifikowana do klasy C pod kątem ochrony zdrowia ludzi. Przekroczenia dotyczyły pyłu zawieszonego PM10 (zarówno poziom średnioroczny jak i 24-godzinny), pyłu zwieszono-

nego PM2,5 (poziom średnioroczny) oraz benzo(α)piranu (poziom średnioroczny). Z kolei ze względu na ochronę roślin strefie małopolskiej została przypisana klasa A.

Biorąc powyższe pod uwagę można stwierdzić, że w części utrzymania dobrej jakości powietrza cel nie został osiągnięty.

Natomiast w kwestii dalszej redukcji emisji gazów i pyłów do powietrza stopień realizacji celu jest trudny do określenia z powodu braku kompletnych danych, gdyż ewidencją objęta jest tylko emisja z zakładów mających znaczący wpływ na jakość powietrza w powiecie. Ponadto od roku 2009 ewidencja ta ograniczona została do zanieczyszczeń gazowych.

Emisja zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych w latach 2009 – 2012.

l.p.	Wyszczególnienie	jedn.	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012
1.	Emisja zanieczyszczeń gazowych					
2.	ogółem	t/r	12 052	10 111	11 248	12 230
3.	ogółem (bez dwutlenku węgla)	t/r	23	21	19	23
4.	dwutlenek siarki	t/r	0	1	1	1
5.	tlenki azotu	t/r	21	18	18	20
6.	tlenek węgla	t/r	2	2	0	2
7.	dwutlenek węgla	t/r	12 029	10 090	11 229	12 207

Źródło: www.stat.gov.pl

Emisja zanieczyszczeń z pozostałych źródeł ze względu na duże rozproszenie jest trudna do zbilansowania i nie jest kontrolowana w skali powiatu. Największy udział w tej emisji ma emisja z komunikacji oraz niska emisja z małych kotłowni węglowych oraz z indywidualnych palenisk domowych.

Opierając się na szacunkowych danych na temat wielkości emisji przemysłowej oraz z uwagi na to, że liczba pojazdów poruszających się po drogach powiatu stale rośnie, a podstawowym paliwem wykorzystywanym do ogrzewania budynków mieszkalnych nadal jest węgiel można wnioskować, że w skali powiatu w okresie sprawozdawczym nie nastąpiło zmniejszenie wielkości emisji zanieczyszczeń do powietrza.

Niemniej jednak zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

2.2. Ochrona przed hałasem

Cel:

Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańcom powiatu

Cele szczegółowe:

1. Zmniejszenie uciążliwej emisji hałasu do środowiska oraz zapewnienie mieszkańcom powiatu większego komfortu akustycznego.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	realizacja inwestycji mających na celu obniżenie poziomu emisji hałasu komunikacyjnego na terenach zabudowanych poprzez budowanie ekranów akustycznych, poprawę nawierzchni oraz tworzenie nowych alternatywnych dróg	✓/x
2.	integrowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z problemami zagrożenia hałasem	✓/x
3.	systematyczna kontrola zakładów przemysłowych w zakresie powodowania hałasu w środowisku	✓
4.	egzekwowanie obowiązku wprowadzania zmian technologicznych w zakładach przemysłowych w przypadku stwierdzenia przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu powodowanego ich działalnością	✓
5.	wspieranie działań mających na celu ograniczanie emisji hałasu pochodzącego z sektora gospodarczego	✓/x

- ¹ –
✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
x działanie nie było realizowane
✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Hałas komunikacyjny jest monitorowany przez Inspekcję Ochrony Środowiska. Co roku są prowadzone pomiary hałasu komunikacyjnego w punktach pomiarowych zlokalizowanych wzdłuż najbardziej ruchliwego ciągu komunikacyjnego przebiegającego przez teren powiatu limanowskiego.

W roku 2011 przeprowadzone zostały pomiary hałasu komunikacyjnego w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w Limanowej przy ul. Kościuszki 27 będącej w ciągu drogi krajowej nr 28. Wartość równoważnego poziomu dźwięku dla pory dnia wyniosła 68 dB, przy dopuszczalnej wartości 60 dB, a dla pory nocy 58,1 dB przy dopuszczalnej wartości 50 dB. Z porównania z wynikami badań przeprowadzonych w roku 2010 w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w Limanowej przy ul. Piłsudskiego leżącego również w ciągu drogi krajowej nr 28 wynika, że hałas powodowany przez pojazdy poruszające się po tej drodze utrzymuje się na zbliżonym poziomie na całym odcinku tej drogi w obrębie miasta Limanowa.

Z kolei w roku 2012 pomiary hałasu komunikacyjnego zostały przeprowadzone w punkcie pomiarowym zlokalizowanym w Kasince Małej nr bud. 488 przy drodze wojewódzkiej nr 968. Wartość równoważnego poziomu dźwięku dla pory dnia wyniosła 67,9 dB, przy dopuszczalnej wartości 65 dB, a dla pory nocy 61,4 dB przy dopuszczalnej wartości 56 dB. W tym samym punkcie pomiarowo-kontrolnym prowadzono badania w 2008 roku. Porównując wyniki badań z 2008 i 2012 roku można zauważyć, że poziom równoważnego dźwięku w porze dnia jak i w nocy wzrósł z 65,1 do 67,9 dB w porze dnia i z 60,7 do 61,4 dB w porze nocy.

Zatem opierając się na wynikach pomiarów prowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska można stwierdzić, że w okresie sprawozdawczym nie udało się zmniejszyć emisji hałasu komunikacyjnego do środowiska.

Przyczyną takiej sytuacji jest niewystarczająca ilość zrealizowanych przedsięwzięć w stosunku do ciągle rosnącej liczby pojazdów poruszających się po drogach naszego powiatu. Pomimo, że istniejące ciągi komunikacyjne są stale modernizowane tak, aby hałas powodowany przez poruszające się po nich pojazdy był jak najmniej uciążliwy dla mieszkańców, nie udało się osiągnąć widocznej poprawy.

Nie udało się zrealizować żadnej z planowanych obwodnic pozwalających na wyeliminowanie ruchu z obszarów o gęstej zabudowie.

W odniesieniu do ochrony przed hałasem przemysłowym można stwierdzić, że cel był realizowany. Zakłady przemysłowe powodujące hałas są pod kontrolą Inspekcji Ochrony Środowiska. W sytuacji gdy zostaje stwierdzone przekroczenie wartości dopuszczalnych hałasu w środowisku spowodowane działalnością danego zakładu wydana jest decyzja określająca dopuszczalne poziomy hałasu co jednocześnie obliguje

właściciela zakładu do podjęcia działań polegających na wprowadzeniu zmian technologicznych bądź zastosowaniu urządzeń powodujących ograniczenie emisji hałasu. W okresie sprawozdawczym Inspekcja Ochrony Środowiska nie stwierdziła przekroczeń norm hałasu powodowanego przez kontrolowane podmioty.

Niezależnie od powyższego, zgodnie z przyjętymi kryteriami cel nie jest realizowany.

2.3. Ochrona przed promieniowaniem elektromagnetycznym

Cel:

Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego

Cele szczegółowe:

1. Ochrona przed polami elektromagnetycznymi.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	uwzględnianie w tworzeniu planów zagospodarowania przestrzennego i planach inwestycyjnych zagadnień dotyczących pól elektromagnetycznych i ich oddziaływania na środowisko	✓/x
2.	przewodzenie kontrolnych pomiarów promieniowania na obszarach narażonych na wpływ promieniowania elektromagnetycznego	✓

¹ –
 ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
 x działanie nie było realizowane
 ✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
 b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

W zakresie ochrony przed promieniowaniem elektromagnetycznym założony cel był realizowany. Nowo opracowane plany zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin uwzględniają kwestie związane z ochroną przed polami elektromagnetycznymi.

Na terenie powiatu są prowadzone kontrolne pomiary natężenia pola elektromagnetycznego przez Inspekcję Ochrony Środowiska. W przypadku stwierdzenia przekroczenia wartości dopuszczalnych prowadzący instalacje będące źródłem ponadnormalnego promieniowania są zobowiązani do podjęcia stosownych działań w celu ograniczenia negatywnego oddziaływania.

Badania pól elektromagnetycznych w środowisku przeprowadzone w latach 2011 i 2012 przez Inspekcję Ochrony Środowiska wykazały, że nie wystąpiły przekroczenia dopuszczalnej wartości składowej elektrycznej E_p .

W roku 2011 pomiary zostały przeprowadzone w punkcie zlokalizowanym w Mszanie Dolnej reprezentującym typ lokalizacji pozostałe miasta i w punkcie zlokalizowanym w Tymbarku reprezentującym typ lokalizacji tereny wiejskie. Poziom składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego odnotowany zarówno w Mszanie Dolnej jak i Tymbarku wyniósł 0,27 V/m, co stanowi 3,9 % wartości dopuszczalnej równej 7 V/m.

Z kolei w roku 2012 pomiary zostały przeprowadzone w punkcie zlokalizowanym w Limanowej i w punkcie zlokalizowanym w Tymbarku. Odnotowano wówczas poziom składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego równy odpowiednio 0,19 V/m i 0,10 V/m.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany częściowo.

2.4. Ochrona wód

Cel:

Poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony wód

Cele szczegółowe:

1. Efektywne zarządzanie zasobami wodnymi.
2. Ochrona zasobów i poprawa stanu wód na terenie powiatu.
3. Zapewnienie mieszkańcom powiatu dobrej jakości wody pitnej.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	opracowanie koncepcji gospodarki wodno-ściekowej dla poszczególnych gmin powiatu będących podstawą do podejmowania strategicznych działań w tej dziedzinie	✓
2.	rozbudowa i modernizacja komunalnych sieci kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków w szczególności na terenach wiejskich	✓
3.	budowa przydomowych oczyszczalni ścieków w miejscach, do których doprowadzenie sieci kanalizacyjnej jest nieuzasadnione ze względów technicznych i ekonomicznych	✓
4.	kontrola technologii dużych i małych zakładów przemysłowych ze względu na czynności związane z oczyszczaniem ścieków i poprawnym składowaniem odpadów wytworzonych podczas procesów produkcyjnych	✓
5.	ograniczanie destrukcyjnego wpływu na środowisko zanieczyszczeń pochodzenia rolniczego	✓/x
6.	prowadzenie akcji edukacyjno-informacyjnej propagującej optymalizację zużycia wody przez indywidualnych użytkowników	✓
7.	ograniczenie wykorzystywania wód podziemnych do celów przemysłowych	✓
8.	minimalizacja strat wody podczas jej przesyłu oraz wprowadzenie zamkniętych obiegów wody w zakładach przemysłowych	✓/x
9.	zewidencjonowanie wszystkich zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz zintensyfikowanie kontroli w zakresie spełnienia przez nie wymogów technicznych oraz prawidłowości ich eksploatacji	✓
10.	zachowanie lub tworzenie pasów buforowych wzdłuż cieków wodnych wyłączonych z produkcji rolnej	✓/x
11.	zmniejszenie ładunków zanieczyszczeń zawartych w oczyszczonych ściekach odprowadzanych z oczyszczalni ścieków	✓
12.	optymalne wykorzystanie mocy przerobowych funkcjonujących oczyszczalni ścieków	✓
13.	renaturalizacja cieków wodnych w celu zwiększenia zdolności samooczyszczania się wód oraz poprawy bilansu wodnego z uwzględnieniem potrzeb ochrony przeciwpowodziowej	✓
14.	modernizacja, renowacja i rozbudowa istniejących stacji uzdatniania wody	✓/x
15.	rozbudowa sieci wodociągowych na terenach wiejskich i podmiejskich	✓
16.	sukcesywna wymiana i renowacja wyeksploatowanych odcinków sieci wodociągowych	✓

17.	ochrona i zabezpieczenie przed zanieczyszczeniem ujęć wody zaopatrujących mieszkańców powiatu w wodę pitną	✓/x
-----	--	-----

- 1 –
- ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
  - x działanie nie było realizowane
  - ✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
  - b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

W zakresie efektywnego zarządzania zasobami wodnymi założony cel był realizowany, gdyż zdecydowana większość gmin posiada aktualną koncepcję – program gospodarki wodno-ściekowej dla swojego terenu.

Biorąc pod uwagę dane opisujące stan gospodarki wodno-ściekowej na terenie całego powiatu można stwierdzić, że w zakresie ochrony zasobów i poprawy stanu wód oraz zapewnienia mieszkańcom powiatu dobrej jakości wody pitnej założony cel również był realizowany.

W latach 2011 – 2012 w znaczący sposób wzrosła długość sieci kanalizacyjnej. Na koniec roku 2012 do sieci wodociągowej podocznych było ponad 12,5 tys. budynków mieszkalnych. Z kolei do sieci kanalizacyjnej w tym czasie podłączonych było ponad 8,6 tys. budynków mieszkalnych. W latach 2011 – 2012 kilka oczyszczalni ścieków z funkcjonujących na terenie powiatu zostało poddanych modernizacji. W wyniku rozbudowy sieci kanalizacyjnej zostały dociążone funkcjonujące na terenie powiatu oczyszczalnie ścieków i obecnie większość z nich pracuje przy optymalnym obciążeniu ściekami.

W okresie sprawozdawczym kontynuowane były badania jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu limanowskiego zgodnie z „Programem Państwowego Monitoringu Środowiska dla województwa małopolskiego na lata 2010 – 2012”. Badania charakteryzujące wody powierzchniowe na terenie powiatu były prowadzone w pięciu punktach pomiarowych, w 5 tzw. jednolitych częściach wód (jcw). Dla każdego punktu został ustalony program badań i każdy punkt w ciągu trzyletniego cyklu badawczego objęty był, co najmniej jednym rocznym cyklem badawczym. I tak:

- badania jednolitej części wód powierzchniowych „Mszanka” prowadzone były w punkcie pomiarowo-kontrolnym „Mszanka- Mszana Dolna km 0,2”,
- badania jednolitej części wód powierzchniowych „Łososina do Słopniczanki” prowadzone były w punkcie pomiarowo-kontrolnym „Łososina-Tymbark km 38,5”,

- badania jednolitej części wód powierzchniowych „Łososina od Słopiczanki do Potoku Stańkowskiego” prowadzone były w punkcie pomiarowo-kontrolnym „Łososina-Żbikowice km 13,1”,
- badania jednolitej części wód powierzchniowych „Sowlinka” prowadzone były w punkcie pomiarowo-kontrolnym „Sowlinka-Limanowa km 0,2”,
- badania jednolitej części wód powierzchniowych „Łososina od Potoku Stańkowskiego do ujścia” prowadzone były w punkcie pomiarowo-kontrolnym „Łososina-Witowice Górne km 0,4”.

Przeprowadzone w latach 2010 - 2012 badania wykazały, że:

- umiarkowany potencjał ekologiczny stwierdzono w jcw „Sowlinka” natomiast w pozostałych 4 jcw stwierdzono potencjał ekologiczny dobry i powyżej dobrego,
- stan chemiczny wód określono dla 3 badanych jcw tj. „Mszanka”, „Sowlinka” i „Łososina od Potoku Stańkowskiego do ujścia”; we wszystkich badanych jcw stwierdzono dobry stan chemiczny,
- pod względem przydatności wód do celów pitnych badano 2 jcw tj. „Mszanka” i „Łososina do Słopiczanki”; w obydwu przypadkach woda odpowiadała kategorii A2, co oznacza, że wody ujmowane na tych ciekach do celów pitnych wymagają typowego uzdatniania fizycznego i chemicznego, w szczególności utleniania wstępnego, koagulacji, flokulacji, dekantacji, filtracji, dezynfekcji (chlorowania końcowego) i jednocześnie spełniają wymagania dla obszarów chronionych będącymi jednolitymi częściami wody, przeznaczonymi do poboru wody na potrzeby zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia,
- 2 jcw tj. „Łososina od Słopiczanki do potoku Stańkowskiego” i „Sowlinka” nie spełniają wymagań określonych dla bytowania ryb; pozostałe spełniają wymagania,
- w wyniku wstępnej klasyfikacji jcw na obszarze powiatu limanowskiego w latach 2010 – 2012 uzyskane wyniki pozwoliły na wykonanie oceny w 4 jcw; stan jcw „Mszanka” i jcw „Łososina od Potoku Stańkowskiego do ujścia” został określony jako dobry, natomiast stan jcw „Łososina od Słopiczanki do potoku Stańkowskiego” i jcw „Sowlinka” został określony jako zły.

W latach 2010-2012 nie nastąpiła istotna zmiana jakości wód powierzchniowych na terenie powiatu limanowskiego.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

Wodociągi i kanalizacje w powiecie limanowskim w latach 2009 – 2012.

l.p.	Wyszczególnienie	jedn.	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012
1.	wodociągi					
2.	długość czynnej sieci rozdzielczej	km	623,7	644,8	587,7	608,3
3.	długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność gminy	km	380,9	387,0	295,9	308,3
4.	długość czynnej sieci rozdzielczej stanowiącej własność gminy, eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	129,7	138,1	68,8	68,8
5.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	11 930	12 396	12 532	12 706
6.	woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	1 406,6	1 441,1	1 397,1	1 454,4
7.	ludność korzystająca z sieci wodociągowej w miastach	osoba	16 120	16 818	16 943	b.d.
8.	ludność korzystająca z sieci wodociągowej	osoba	52 357	54 352	55 429	b.d.
9.	kanalizacje					
10.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	427,9	417,8	508,4	520,6
11.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy	km	296,5	260,1	246,5	257,7
12.	długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	71,0	78,9	14,6	14,6
13.	połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	6 539	7 008	7 853	8 620
14.	ścieki odprowadzone	dam ³	1 491,9	1 511	1 422	1 549
15.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej w miastach	osoba	13 232	13 667	13 965	b.d.
16.	ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	27 909	29 924	33 908	b.d.

Źródło: www.stat.gov.pl

2.5. Gleby

Cel:

Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i rekultywacja tych, które uległy zdegradowaniu w wyniku procesów przemysłowych

Cele szczegółowe:

1. Ochrona gleb przeznaczonych do użytku rolnego.
2. Rekultywacja i rewitalizacja zdegradowanych terenów.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	promowanie dobrych praktyk rolniczych tj. praktykowanie odpowiednich płodozmianów przeciwozyjnych, uprawa mechaniczna w poprzek stoku, rezygnowanie z używania nawozów sztucznych na rzecz nawozów naturalnych w celu zmniejszenia ilości stosowania nawozów mineralnych i środków ochrony roślin	✓
2.	ochrona przed erozją obszarów przydrożnych i śródpolnych (zwiększanie powierzchni zadrzewienia)	✓
3.	regulacja rzek i potoków na odcinkach, które mogą stanowić zagrożenia erozji gleb w czasie intensywnych opadów atmosferycznych	✓
4.	propagowanie praktyk służących alkalizacji gleb	✓
5.	tarasowanie stromych stoków	✓
6.	monitorowanie gleb w obrębie funkcjonujących obecnie oraz w przeszłości zakładów przemysłowych i składowisk odpadów	✓/x
7.	odpowiednie składowanie odpadów przemysłowych i komunalnych	✓
8.	rekułtywacja i rewitalizacja terenów poprzemysłowych	✓

- ¹ – ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
x działanie nie było realizowane
✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Na terenie powiatu prowadzone jest na bieżąco doradztwo rolnicze ukierunkowane na promowanie dobrych praktyk rolniczych. Efektem tych działań jest znaczna poprawa kultury agrarnej, co w efekcie zmniejsza negatywne oddziaływanie rolnictwa na jakość gleb. W związku z tym można stwierdzić, że założony cel w zakresie ochrony gleb przeznaczonych do użytku rolniczego był realizowany.

Natomiast działania dotyczące rekułtywacji i rewitalizacji terenów zdegradowanych przez przemysł podejmowane są w przypadku zaistnienia takiej konieczności. W okresie sprawozdawczym na obydwu zamkniętych składowiskach odpadów komunalnych kontynuowane były prace rekułtywacyjne tych obiektów. Zatem można stwier-

dzić, że również w zakresie rekultywacji gleb zdegradowanych przez przemysł założony cel był realizowany.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

2.6. Zasoby przyrodnicze

Cel:

Utrzymywanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu Powiatu

Cele szczegółowe:

1. Kreowanie wizerunku Powiatu z uwzględnieniem jego wartości przyrodniczych i krajobrazowych.
2. Ochrona gatunkowa roślin, zwierząt i grzybów.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	objęcie ochroną prawną obszarów i obiektów najbardziej wartościowych przyrodniczo	✓
2.	uwzględnianie w planach zagospodarowania przestrzennego aspektów krajobrazowych powiatu oraz jego walorów przyrodniczych	✓
3.	ochrona terenów wyjątkowo cennych przyrodniczo przed przeinwestowaniem	✓
4.	prowadzenie akcji informacyjnych adresowanych do dzieci, młodzieży i dorosłych dotyczących ochrony środowiska i zachowania walorów przyrodniczych powiatu	✓
5.	rozpowszechnianie turystyki oraz infrastruktury turystycznej Powiatu w taki sposób aby nie zaburzały harmonii przyrody oraz krajobrazu powiatu (np. wieże widokowe, ścieżki przyrodnicze itp.)	✓
6.	poprawa stanu ilościowego zanikających gatunków zwierząt w powiecie	✓
7.	ochrona terenów podmokłych będących środowiskiem życia rzadkich gatunków roślin higrofilnych, płazów podlegających	✓

	całkowitej ochronie oraz są one również miejscem żerowań wielu gatunków ptaków	
--	--	--

- 1 –
- ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
  - × działanie nie było realizowane
  - ✓/× działanie było realizowane tylko częściowo
  - b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Biorąc pod uwagę ilość i zakres zrealizowanych zadań związanych z ochroną zasobów przyrodniczych można stwierdzić, że założony cel w tym sektorze był realizowany.

Zagadnienia związane ochroną przyrody są uwzględniane w planach zagospodarowania przestrzennego poszczególnych gmin. Czynna ochrona przyrody jest realizowana na obszarach prawnie chronionych.

Na terenie powiatu corocznie prowadzone są szeroko zakrojone akcje edukacji ekologicznej obejmujące wszystkie aspekty ochrony środowiska. Głównym inicjatorem prowadzonych akcji edukacyjnych jest Powiatowe Centrum Ekologiczne działające przy Wydziale Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Limanowej. Podejmowane działania edukacyjne realizowane są we współpracy z różnymi instytucjami.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

Obszary chronione w powiecie limanowskim w latach 2008 – 2012.

Wyszczególnienie	j.m.	rok 2009	rok 2010	rok 2011	rok 2012
OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ					
Obszary prawnie chronione					
ogółem	ha	61 938,4	61 938,4	61 938,2	65 137,5
parki narodowe	ha	5 469,6	5 469,6	5 469,5	5 468,5
rezerваты przyrody	ha	98,7	98,7	149,1	149,1
obszary chronionego krajobrazu	ha	56 428,4	56 428,4	56 428,4	59 628,6

obszary chronionego krajobrazu rezerwaty i pozostałe formy ochrony przyrody	ha	60,1	60,1	149,1	149,1
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe	ha	1,8	1,8	1,8	1,8
Pomniki przyrody					
ogółem	szt.	54	62	61	62
wprowadzone uchwałą rady gminy	szt.	0	0	0	0

Źródło: www.stat.gov.pl

2.7. Biotechnologie i organizmy zmodyfikowane genetycznie

Cel:

Objęcie obszaru Powiatu strefą wolną od upraw GMO

Cele szczegółowe:

1. Ochrona terenu Powiatu przed gatunkami roślin i zwierząt genetycznie modyfikowanymi.
2. Ochrona przed negatywnym wpływem GMO.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	organizowanie szkoleń przeznaczonych dla rolników dotyczących zrównoważonej produkcji rolniczej i rolnictwa ekologicznego	✓
2.	promowanie rodzimej żywności ekologicznej poprzez organizowanie wystaw, targów oraz konferencji	✓
3.	podjęcie uchwał w sprawie poparcia rezolucji Sejmiku Województwa Małopolskiego w sprawie ogłoszenia obszaru Województwa Małopolskiego strefą wolną od organizmów roślinnych zmodyfikowanych genetycznie oraz ogłoszenia obszaru Powiatu Limanowskiego strefą wolną od upraw organizmów genetycznie zmodyfikowanych i od sprzedaży żywności genetycznie zmody-	✓

	fikowanej	
4.	przeciwdziałanie wprowadzaniu GMO stanowiących zagrożenie dla gatunków rodzimych	✓
5.	podniesienie świadomości mieszkańców powiatu w zakresie bezpieczeństwa biologicznego	✓

- 1
- ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
  - x działanie nie było realizowane
  - ✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
  - b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Biorąc pod uwagę ilość i zakres zrealizowanych zadań związanych z ochroną przed GMO można stwierdzić, że założony cel w tym sektorze był realizowany.

Zagadnienia związane z zagrożeniami, jakie niosą za sobą GMO są ujmowane w programach szkoleń organizowanych dla rolników. Niezależnie od tego prowadzone są akcje informacyjne z wykorzystaniem różnego rodzaju materiałów informacyjnych np. w formie ulotek, które mają na celu podniesienie świadomości mieszkańców w tym zakresie. Rada Powiatu już w poprzednim okresie sprawozdawczym podjęła uchwałę w sprawie poparcia rezolucji Sejmiku Województwa Małopolskiego w sprawie ogłoszenia obszaru Województwa Małopolskiego strefą wolną od organizmów roślinnych zmodyfikowanych genetycznie oraz ogłoszenia obszaru Powiatu Limanowskiego strefą wolną od upraw organizmów genetycznie zmodyfikowanych i od sprzedaży żywności genetycznie zmodyfikowanej

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

2.8. Lasy

Cel:

Utrzymanie dobrego stanu ekosystemów leśnych oraz ich dalsza ochrona

Cele szczegółowe:

1. Ochrona ekosystemów leśnych i prowadzenie zrównoważonej gospodarki leśnej.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	działanie na rzecz zwiększenia lesistości powiatu	✓
2.	zalesianie nieużytków rolnych z zachowaniem różnorodności gatunkowej lasów zgodnej z warunkami siedliskowymi	✓
3.	przywracanie obszarom leśnym stanu naturalnego wraz z ochroną rzadkich ekosystemów znajdujących się w ich obrębie	✓
4.	ochrona łąk i polan cennych przyrodniczo przed sukcesją leśną	✓
5.	prowadzenie stałego monitoringu ekosystemów leśnych w celu zapobiegania powstawania szkód	✓
6.	prowadzenie szkoleń dla właścicieli lasów nienależących do Skarbu Państwa na temat zastosowania w swoich praktykach zasad prawidłowej gospodarki leśnej	✓
7.	ochrona gospodarczych i społecznych funkcji lasów	✓
8.	prowadzenie racjonalnej gospodarki łowieckiej polegającej na zachowaniu równowagi pomiędzy lasem a zwierzyną	✓
9.	stały nadzór nad lasami prywatnymi	✓

- ¹ – ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
× działanie nie było realizowane
✓/× działanie było realizowane tylko częściowo
b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Biorąc pod uwagę ilość i zakres realizowanych zadań związanych z gospodarką leśną można stwierdzić, że założony cel w zakresie leśnictwa był realizowany.

Na terenie całego powiatu prowadzony jest ścisły nadzór na lasami. Corocznie wykonywane są zalesienia gruntów posiadających niską wartość produkcyjną. Drewno pozyskiwane jest w sposób racjonalny nie powodujący trwałych szkód w ekosystemach leśnych.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

Leśnictwo w powiecie limanowskim w latach 2009 – 2012

Wyszczególnienie	Jedn. miary	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
LEŚNICTWO WSZYSTKICH FORM WŁASNOŚCI					
Powierzchnia gruntów leśnych					
ogółem	ha	36 935,90	36 936,00	36 901,00	36 899,40
lesistość w %	%	38,60	38,60	38,60	38,60
grunty leśne publiczne ogółem	ha	14 780,50	14 780,60	14 745,60	14 744,00
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa	ha	13 995,50	13 995,60	13 957,90	13 956,30
grunty leśne publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	8 907,60	8 907,70	8 886,50	8 886,20
grunty leśne prywatne	ha	22 155,40	22 155,40	22 155,40	22 155,40
Powierzchnia lasów					
lasy ogółem	ha	36 684,30	36 684,40	36 718,90	36 718,40
lasy publiczne ogółem	ha	b.d.	14 529,00	14 563,50	14 563,00
lasy publiczne Skarbu Państwa	ha	b.d.	13 748,20	13 780,00	13 779,50
lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych	ha	b.d.	8 731,80	8 710,00	8 710,80
lasy publiczne Skarbu Państwa - Parki Narodowe	ha	b.d.	4 989,40	5 045,00	0,00
lasy publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej SP	ha	b.d.	5,00	3,00	3,00
lasy publiczne gminne	ha	b.d.	780,80	783,50	783,50
lasy prywatne ogółem	ha	b.d.	b.d.	22 155,40	22 155,40
Powierzchnia gruntów nieleśnych zalesionych i przeznaczonych do zalesienia					
zalesienia ogółem	ha	3,60	2,10	2,30	2,40
zalesienia lasy prywatne ogółem	ha	3,60	2,10	2,30	2,40
zalesienia w % powierzchni ogółem	%	0,00	0,00	0,00	b.d.
LASY NIESTANOWIĄCE WŁASNOŚCI SKARBU PAŃSTWA					
Powierzchnia gruntów leśnych					
ogółem	ha	22 940,40	22 940,40	22 943,10	22 943,10
lasy ogółem	ha	22 936,20	22 936,20	22 938,90	22 938,90
lasy ochronne	ha	1,10	1,10	49,90	49,90
grunty leśne prywatne ogółem	ha	22 155,40	22 155,40	22 155,40	22 155,40
grunty leśne prywatne osób fizycz-	ha	21 620,60	21 620,60	21 620,60	21 620,60

nach					
grunty leśne prywatne wspólnot gruntowych	ha	148,80	148,80	148,80	148,80
grunty leśne gminne ogółem	ha	785,00	785,00	787,70	787,70
grunty leśne gminne lasy ogółem	ha	780,80	780,80	783,50	783,50
grunty leśne gminne lasy ochronne	ha	1,10	1,10	49,90	49,90
Odnowienia i zalesienia					
ogółem					
ogółem	ha	78,60	96,10	105,90	106,90
las prywatne	ha	76,80	95,00	105,10	106,10
las gminne	ha	1,80	1,10	0,80	0,80
zalesienia					
ogółem	ha	3,60	2,10	2,30	2,40
las prywatne	ha	3,60	2,10	2,30	2,40
Pozyskanie drewna (grubizny)					
ogółem	m ³	22 494,00	23 315,00	37 114,00	31 125,00
las prywatne	m ³	21 403,00	22 396,00	36 056,00	29 768,00
las gminne	m ³	1 091,00	919,00	1 058,00	1 357,00

Źródło: www.stat.gov.pl

2.9. Zasoby surowców mineralnych

Cel:

Zrównoważone i oszczędne gospodarowanie zasobami złóż

Cele szczegółowe:

1. Racjonalne gospodarowanie zasobami mineralnymi, w tym obszarami perspektywicznymi.
2. Redukcja oddziaływania eksploatacji złóż kopalin na środowisko.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	poszukiwanie, rozpoznawanie, dokumentowanie i ochrona nowych złóż kopalin	✓
2.	uwzględnianie w tworzeniu planu zagospodarowania przestrzennego i planach inwestycyjnych terenów bogatych pod względem surowcowym, aby nie doprowadzić do sytuacji, w której wydobycie surowca będzie niemożliwe	✓/x
3.	ograniczanie oddziaływania na środowisko zakładów górniczych	✓
4.	uwzględnianie zasad ochrony przyrody przy eksploatacji na terenach cennych przyrodniczo i krajobrazowo	✓
5.	rekultywacja i rewitalizacja terenów zdegradowanych poprzez procesy wydobywcze	✓

- ¹
- ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
  - x działanie nie było realizowane
  - ✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
  - b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Kontrola nad racjonalną eksploatacją zasobów kopalin prowadzona jest na bieżąco poprzez nadzór nad realizacją koncesji, prowadzenie bazy danych o ilości wydobytej kopaliny z każdego eksploatowanego złoża oraz poprzez działania administracyjne zgodnie z obowiązującym prawodawstwem - np. opiniowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. W przypadku stwierdzenia negatywnego oddziaływania na tereny przyległe podmioty prowadzące działalność górniczą są zobowiązane do podjęcia działań naprawczych. Zatem można stwierdzić, że założony cel w zakresie gospodarki surowcami mineralnymi był realizowany.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

2.10. Zagrozenia naturalne

Cel:

Zapobieganie szkodom powstałym w wyniku działania niekorzystnych zjawisk przyrodniczych

Cele szczegółowe:

1. Właściwe zagospodarowanie terenów zagrożonych powodzią oraz suszą hydrologiczną.
2. Zwiększenie zdolności retencyjnych.
3. Ograniczenie skutków procesów geodynamicznych.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	wyznaczenie i ujęcie w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego obszarów zagrożonych powodzią	✓/x
2.	ograniczenie zagospodarowania terenów zagrożonych powodzią	✓
3.	systematyczna kontrola i konserwacja urządzeń wodnych	✓
4.	budowa małych zbiorników retencyjnych	x
5.	systematyczna konserwacja systemów melioracyjnych	✓
6.	zwiększenie zdolności retencyjnych poprzez właściwe zagospodarowanie zlewni	✓/x
7.	bieżąca aktualizacja rejestru zawierającego informacje dotyczące terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy	✓
8.	stały monitoring obszarów zagrożonych ruchami masowymi ziemi	✓
9.	zabezpieczanie terenów osuwiskowych i zapobieganie przed zniszczeniami powstałymi w wyniku oddziaływania procesów geodynamicznych	✓

- ¹
- ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane
  - x działanie nie było realizowane
  - ✓/x działanie było realizowane tylko częściowo
  - b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Biorąc pod uwagę rodzaj i charakter zrealizowanych działań można wnioskować, że założony cel był realizowany.

Wyznaczone przez Dyrektora Regionalnego Zarządu Wodnego obszary zagrożone powodzią są sukcesywnie ujmowane w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Urządzenia wodne służące ochronie przeciwpowodziowej oraz regulujące

stosunki wodne na terenach rolnych są systematycznie kontrolowane i konserwowane. Zniszczone urządzenia są na bieżąco remontowane i odbudowywane.

Natomiast w kwestii ochrony przed ruchami masowymi ziemi na bieżąco jest aktualizowany rejestr zawierający informacje o terenach zagrożonych ruchami masowymi ziemi i terenach, na których występują te ruchy. Zrealizowanych zostało wiele inwestycji polegających na zabezpieczeniu osuwisk, szczególnie występujących przy drogach.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany częściowo.

2.11. Awarie przemysłowe i transport materiałów niebezpiecznych.

Cel:

Zapobieganie wystąpieniu awarii przemysłowych mogących znacząco wpływać na środowisko i życie mieszkańców Powiatu

Cele szczegółowe:

1. Ograniczenie czynników powodujących możliwość wystąpienia poważnej awarii oraz skutków w sytuacji jej wystąpienia.

Działania:

l.p.	Nazwa	Realizacja ¹
1.	opracowanie zewnętrznych planów operacyjno-ratowniczych dla terenów narażonych na skutki awarii przemysłowej	✓
2.	systematyczna kontrola zakładów przemysłowych stwarzających zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej w zakresie sporządzenia i wdrażania programów zapobiegania awariom oraz systemów bezpieczeństwa gwarantującego ochronę ludzi i środowiska	✓
3.	systematyczne kontrole transportów w zakresie przewozu i oznaczenia pojazdów	✓
4.	doposażenie jednostek straży pożarnej w sprzęt do ratowania techniczno-chemiczno-ekologicznego	✓

¹ - ✓ działanie zrealizowane bądź realizowane

- × działanie nie było realizowane
- ✓/× działanie było realizowane tylko częściowo
- b.d. brak danych o realizacji działania

Ocena realizacji celu:

Biorąc pod uwagę rodzaj i charakter zrealizowanych działań można wnioskować, że założony cel był realizowany.

Zakłady przemysłowe stwarzające zagrożenie są systematycznie poddawane kontroli. Także systematycznie jest prowadzona kontrola transportów materiałów niebezpiecznych realizowanych na terenie powiatu. Jednostki straży pożarnej są ciągle wyposażane w nowoczesny sprzęt ratowniczy.

Zgodnie z przyjętymi kryteriami cel jest realizowany.

2.12. Matryca realizacji celów i działań.

l.p.	cel	status celu	działania			
			✓	×	✓/×	b.d.
1.	Utrzymanie dobrej jakości powietrza atmosferycznego poprzez dalszą redukcję emisji zanieczyszczeń /10/	realizowany	8	1	1	0
2.	Podniesienie komfortu akustycznego mieszkańcom powiatu /5/	nierealizowany	2	0	3	0
3.	Minimalizacja oddziaływania promieniowania elektromagnetycznego /2/	realizowany częściowo	1	0	1	0
4.	Poprawa stanu wód powierzchniowych i podziemnych poprzez realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony wód /17/	realizowany	12	0	5	0
5.	Ochrona gleb przed zanieczyszczeniem i rekultywacja tych, które uległy zdegradowaniu w wyniku procesów przemysłowych /8/	realizowany	7	0	1	0
6.	Utrzymywanie walorów i zasobów przyrodniczych z uwzględnieniem bio- i georóżnorodności oraz krajobrazu Powiatu /7/	realizowany	7	0	0	0
7.	Objęcie obszaru Powiatu strefą wolną od upraw GMO /5/	realizowany	5	0	0	0

8.	Utrzymanie dobrego stanu ekosystemów leśnych oraz ich dalsza ochrona /9/	realizowany	9	0	0	0
9.	Zrównoważone i oszczędne gospodarowanie zasobami złóż /5/	realizowany	5	0	1	0
10.	Zapobieganie szkodom powstałym w wyniku działania niekorzystnych zjawisk przyrodniczych /9/	realizowany częściowo	6	1	2	0
11.	Zapobieganie wystąpieniu awarii przemysłowych mogących znacząco wpływać na środowisko i życie mieszkańców Powiatu /4/	realizowany	4	0	0	0

3. ZADANIA WYKONANE PRZEZ POWIAT NA RZECZ OCHRONY ŚRODOWISKA W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM.

Z uwagi na nadaną przepisami rangę powiatowego programu ochrony środowiska ma on charakter postulatyczny i określa zakres działania wszystkich podmiotów odpowiedzialnym za realizację przedsięwzięć z zakresu szeroko rozumianej ochrony środowiska na terenie powiatu. Wobec tego działania ujęte w powiatowym programie ochrony środowiska powinny być realizowane przez podmioty do tego upoważnione tj. posiadające kompetencje do realizacji konkretnych zadań wynikające z przepisów prawa.

Powiat ze względu na brak prawnych uprawnień dotyczących wykonywania zadań o charakterze wykonawczym w zakresie ochrony środowiska pełni jedynie rolę koordynującą, inspirującą i opiniującą.

W ramach w/w uprawnień Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa Starostwa Powiatowego w Limanowej realizował i inicjował wiele zadań o charakterze edukacyjnym oraz podejmował działania mające na celu zmobilizowanie innych podmiotów do realizacji zadań w zakresie ochrony środowiska na terenie powiatu.

3.1. Zadania wykonane w roku 2011.

3.1.1. „Prezent dla Ziemi” – obsadzenie zielenią wysoką basenu limanowskiego.

Jesienią 2010 r. firma Wilo Polska – producent pomp do wody i ścieków rozpoczęła wspólnie z Fundacją Nasza Ziemia akcją „Prezent dla Ziemi”. Zgodnie z jej założeniami za każdą zakupioną pompę WILO klasy energetycznej A jest posadzone 1 drzewo w Polsce.

Na przełomie maja i czerwca 2011 roku odbyło się sadzenie drzew wspólnie ze Starostwem Powiatowym w Limanowej przy pływalni limanowskiej. Czerwone klony, wiśnie ozdobne oraz miłorząb japoński zostały posadzone przed wejściem do basenu, wzdłuż chodnika oraz parkingów. Drzewa te były sadzone z bryłą korzeniową oraz objęte dwuletnią gwarancją przyjęcia się na łączną kwotę prawie 15 tys. zł.

W akcji posadzono 20 sztuk *Klonów Acer platanoides odm. 'Royal Red'* wysokości 3-3,5m, 5 sztuk *Wiśni ozdobnych* oraz wspólnie z gośćmi jedną sztukę miłorzębu japońskiego *Ginko biloba* o wysokości 5m.

Sadzenie drzew przy pływalni limanowskiej w ramach akcji „Prezent dla ziemi”

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

Włączając się wspólnie z Fundacją Nasza Ziemia akcją Firmy Wilo „Prezent dla Ziemi” Powiat Limanowski chciał się nie tylko przyczynić się do zmniejszania zużycia energii i redukcji emisji CO₂, ale również do przyszłej absorpcji CO₂ przez posadzone drzewa.

10 czerwca 2011 roku przy Pływalni Limanowskiej odbyły się oficjalne obchody „Prezentu dla Ziemi” zorganizowane wspólnie przez Firmę „WILO”, Fundację „Nasza Ziemia” oraz Powiat Limanowski.

3.1.2. „II. Powiatowy Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego” dla dzieci i młodzieży szkół powiatu limanowskiego przy współudziale Ligi Ochrony Przyrody od/Limanowa i Nadleśnictwa Limanowa

W roku 2011 r. został przeprowadzony II. Powiatowy Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego. Celem konkursu była popularyzacja wiedzy o ochronie przyrody, kształtowanie świadomości ekologicznej oraz wypracowanie wrażliwości społecznej wśród młodzieży szkolnej na różne formy ochrony środowiska. Konkurs był adresowany do uczniów ze szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych z całego powiatu limanowskiego. Organizatorem konkursu było Starostwo Powiatowe w Limanowej, a nadzór merytoryczny nad przeprowadzeniem konkursu sprawowało Powiatowe Centrum Ekologiczne działające w Wydziale Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa. Współorganizatorami konkursu było Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Limanowa oraz Liga Ochrony Przyrody Oddział Limanowa.

W konkursie udział wzięło w sumie 89 osób z całego powiatu. Wśród nich było 53 uczniów szkół podstawowych, 27 gimnazjalistów oraz 9 osób reprezentujących szkoły średnie.

II. Powiatowy Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

3.1.3. „Światowy Dzień Ziemi” połączony z „Międzynarodowym Rokiem Lasów” w powiecie limanowskim

Celem akcji „Światowy Dzień Ziemi” jest krzewienie kultury i postawy ekologicznej oraz uświadomienie problemów związanych z ekologią. W roku 2011 obchody Światowego Dnia Ziemi odbyły się pod hasłem „las całkiem blisko nas”.

Powiatowe Centrum Ekologiczne działające w Starostwie Powiatowym w Limanowej, wspólnie z Nadleśnictwem Limanowa w ramach tej akcji 15 czerwca zorganizowało wyjazd dla 40 dzieci z Gimnazjum w Sadku Kostrzy oraz Niedźwiedziu. W trakcie wyjazdu przeprowadzone były zajęcia w terenie przez leśnika i inspektora ochrony środowiska. W trakcie zajęć młodzież poznawała podstawowe pojęcia, rozpoznawała gatunki zwierząt, roślin oraz przeprowadzała badania fizykochemiczne wody.

Zajęcia terenowe uczestników wyjazdu edukacyjnego

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

3.1.4. Kontynuacja Programu promocji segregacji odpadów

W 2011 roku była kontynuowana segregacja odpadów w urzędzie Starostwa Powiatowego w Limanowej. Propozycja segregowania makulatury została podyktowana trzema głównymi powodami. Pierwszym jest ochrona środowiska naturalnego, drugim jest rozwiązanie pozytywne z ekonomicznego punktu widzenia, gdyż w pomieszcze-

niach biurowych większość odpadów jest w formie papierowej, trzecim jest forma edukacji. W 2011 r. zebrano ponad 8 ton makulatury, za które wpłynęło 804,0 zł.

Z uzyskanych pieniędzy ze sprzedaży makulatury zakupiono i założono perlatory na wszystkie krany w urzędzie w celu ograniczenia zużycia wody. Podstawową funkcją perlatorów jest zwiększenie wydajności baterii poprzez ekonomiczny przepływ ok. 7,8 l na minutę obficie napowietrzanej wody. Perlator zapewnia oszczędność rzędu 50% wody, co w naszym przypadku łącznie z opłatami za ścieki stanowi oszczędność ok. kilka tysięcy złotych rocznie.

3.1.5. „Zbieranie baterii” – projekt promujący zbiórkę baterii i akumulatorów w powiecie Limanowskim

Od 2007 roku Powiatowe Centrum Ekologiczne włączyło się w akcję zbierania baterii i recyklingu baterii. W 2011 roku zbieranie baterii było kontynuowane w 13 punktach zbiórki w urzędach Gmin i powiatu oraz 33 w szkołach i 18 w sklepach. Dodatkowe punkty w sklepach zostały założone przez ich właścicieli, a w szkołach przez aktyw młodzieżowy.

Wdrożony przez PCE program zbiórki baterii znacznie zwiększył ilość poddawanych recyklingowi baterii, które są wywożone z powiatu. Należy pamiętać, że każda oddana bateria jest wywożona z powiatu limanowskiego i nie trafia na wysypiska śmieci.

3.1.6. Wprowadzenie polityki środowiskowej w Starostwie Powiatowym w Limanowej

W dniu 8 grudnia 2011 r., na podstawie art. 34, ust. 1 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 z późn. zm.) weszło w życie zarządzenie Nr 146 Starosty Limanowskiego w sprawie: *przyjęcia polityki środowiskowej w Starostwie Powiatowym w Limanowej*.

Wykonanie tego zarządzenia oraz obowiązek przestrzegania i realizowania założeń Polityki Środowiskowej, podjęcie aktywnych działań zmierzających do uzyskania Certyfikatu „Zielone Biuro” zostały skierowane do wszystkich dyrektorów wydziałów oraz pracowników Urzędu Starostwa Powiatowego w Limanowej.

Polityka środowiskowa jest publicznie dostępnym dokumentem określającym intencje urzędu względem środowiska. Informuje wszystkie zainteresowane strony, że nasz urząd jest w pełni świadomy swoich obowiązków w stosunku do ochrony środowiska naturalnego oraz zobowiązuje się do ograniczenia swego wpływu na środowisko.

Głównym założeniem jest ograniczenie negatywnego oddziaływania biura na środowisko poprzez oszczędne gospodarowanie papierem, wodą, energią, minimalizację odpadów jak również promowanie prośrodowiskowych, nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Zasadniczym celem programu jest uzyskanie przez firmę wymiernych korzyści, tak w aspekcie środowiskowym jak również ekonomicznym i społecznym.

Głównym celem ekologicznym jest ciągłe dążenie do poprawy stanu środowiska, ograniczanie i minimalizowanie negatywnego wpływu na środowisko oraz zapobieganie degradacji środowiska. Wspólnie możemy zrealizować ten cel wyrabiając w sobie dobre nawyki oszczędzania i racjonalnego gospodarowania zasobami w naszym miejscu pracy na poszczególnych stanowiskach.

Zaangażowanie pracowników w realizację założeń Polityki Środowiskowej nie tylko przyczyni się do uzyskania certyfikatu Zielone Biuro, ale przyniesie realne korzyści w postaci oszczędnego gospodarowania zasobami środowiska oraz przyczyni się do sprawniejszej organizacji pracy na poszczególnych stanowiskach.

3.1.7. „Święto drzewa” IX edycja – kontynuacja projektu promującego zieleń wysoką

Z okazji dziewiątej edycji święta drzewa w budynku Starostwa Powiatowego została otwarta wystawa podsumowująca pięcioletnią działalność sadzenia drzew w Polsce. Na wystawie tej znalazła również miejsce działalność Powiatowego Centrum Ekologicznego. Wystawa ta była w kilkudziesięciu miastach Polski, można ją było oglądać przez dwa tygodnie w budynku Starostwa Powiatowego w Limanowej, następnie została ona wystawiona w Warszawie.

Partnerami podczas tegorocznych obchodów święta drzew byli: ekologiczna organizacja pozarządowa Klub Gaja z Wilkowic (plakaty, ulotki, materiały edukacyjne), Nadleśnictwo Limanowa (fundator sadzonek drzew, pomoc merytoryczna), Nadleśnictwo Stary Sącz (fundator sadzonek, pomoc merytoryczna), Gorczański Park Narodowy (pomoc merytoryczna).

W dniach 10 - 27 października 2011 roku w poszczególnych szkołach znajdujących się na terenie powiatu limanowskiego posadzono ponad 700 drzew przy udziale ponad pół tysiąca osób.

Podczas obchodów „Święta Drzewa” w powiecie limanowskim odbywały się zajęcia, apele, konkursy a nawet całodniowe akademie związane z sadzeniem drzew, przyrodą, ekologią i segregacją śmieci. Drzewa sadyli nie tylko dzieci i młodzież, ale również Zarząd Powiatu Limanowskiego, wójtowie, dyrektorzy szkół, księża oraz nauczyciele.

Święto drzewa

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

3.1.8. Konferencje, warsztaty, spotkania

5 kwietnia 2011 r. Starostwo Powiatowe w Limanowej, Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Powiatowe Centrum Ekologiczne wraz z Fundacją Wspierania Inicjatyw Ekologicznych z siedzibą w Krakowie przeprowadziło konferencję skierowaną do nauczycieli biologii, przyrody i geografii z wszystkich szkół powiatu limanowskiego.

W konferencji również udział wzięły zaproszone organizacje ekologiczne: Klub Gaja z Wilkowic, Liga Ochrony Przyrody, Organizacja Odzysku Reba S. A. oraz Gorczański Park Narodowy i Nadleśnictwo Limanowa.

Podczas konferencji została zaprezentowana oferta edukacyjna Lasów państwowych i Gorczańskiego Parku Narodowego.

28 kwietnia 2011 r. Starostwo Powiatowe wraz z Fundacją Wspierania Inicjatyw Ekologicznych zorganizowało **warsztaty nt. odnawialnych źródeł energii (OZE)** realizowanych w ramach projektu „Zielony telefon” dofinansowane ze środków Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Krakowie.

Celem warsztatów było zapoznanie się z zaletami i zagrożeniami stojącymi za różnymi sposobami pozyskiwania energii, omówienie dostępnych technologii OZE, omówienie bieżącej sytuacji prawnej dotyczącej OZE oraz przeprowadzenie debaty lokalnej dotyczącej konkretnego problemu.

Odbiorcą warsztatów były społeczności lokalne: w szczególności pracownicy administracji zainteresowani tematyką OZE, grupy decyzyjne w zakresie planowania strategii rozwoju Gmin. Warsztaty były prowadzone przez specjalistów z tej dziedziny z użyciem zestawu edukacyjnego prezentującego odnawialne źródła energii (turbiny wiatrowej, ogniwa słonecznego, itp.)

08 września 2011 r. Starostwo Powiatowe w Limanowej, Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Powiatowe Centrum Ekologiczne wraz ze Stowarzyszeniem Ekologiczno-Kulturalnym Klub Gaja przeprowadziło konferencję skierowaną do nauczycieli biologii, przyrody i geografii z wszystkich szkół powiatu limanowskiego.

Głównym celem konferencji było omówienie strategii działań, związanych z realizacją dziewiątej edycji święta drzewa w naszym powiecie.

W ramach programu edukacji ekologicznej była omówiona również druga edycja Powiatowego Konkursu Wiedzy o Ochronie Przyrody na Terenie Powiatu Limanowskiego, w której partnerami organizacyjnymi są Nadleśnictwo Limanowa i Liga Ochrony Przyrody od. Limanowa.

3.1.9. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W 2011 roku Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa współpracował z 4 organizacjami pozarządowymi:

- Klub Gaja w Wilkowicach
- Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych w Krakowie
- Fundacja Nasza Ziemia
- Reba w Warszawie

Ponadto PCE w 2011 roku współpracowało stale z Nadleśnictwami Limanowa i Stary Sącz, Gorczańskim Parkiem Narodowym, Polskim Związkiem Wędkarskim od. Limanowa i Mszana Dolna, Ligą Ochrony Przyrody oraz z ok. 50 szkołami z terenu powiatu limanowskiego.

3.2. Zadania wykonane w roku 2012.

3.2.1. Kontynuacja Programu promocji segregacji odpadów

W roku 2012 był kontynuowany Program promocji segregacji odpadów. W ciągu tego roku zebrano prawie 7 ton makulatury, za które wpłynęła kwota 555,20 zł. Podobnie jak w roku 2011 pozyskane środki ze sprzedaży makulatury zostaną przeznaczone na zakup urządzeń do ograniczenia zużycia wody. W przyszłości planuje się wymianę spłuczek w budynku Starostwa Powiatowego na wodo-oszczędne, dwudzielne.

3.2.2. Kontynuacja projektu promującego zbiórkę baterii i akumulatorów w powiecie Limanowskim pn. „Zbieranie baterii”

W 2012 roku zbieranie baterii było kontynuowane w tej samej ilości punktów zbiórki co w roku poprzednim.

3.2.3. „III. Powiatowy Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego” dla dzieci i młodzieży szkół powiatu limanowskiego przy współudziale Ligi Ochrony Przyrody od/Limanowa i Nadleśnictwa Limanowa

W roku 2013 został zorganizowany przez Starostwo Powiatowe w Limanowej III. Powiatowy Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego. Współorganizatorem konkursu było Nadleśnictwo Limanowa.

Laureaci III. Powiatowy Konkurs Wiedzy o Ochronie Przyrody na terenie Powiatu Limanowskiego

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

3.2.4. Oznakowanie 7 ostatnich przystanków powiatowej ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa - Sałasz – Jaworz”.

W roku 2012 oznakowano ostatnie 7 przystanków ścieżki przyrodniczo-edukacyjnej „Limanowa - Sałasz – Jaworz”. Tablice informujące o przystankach wzdłuż ścieżki przyrodniczej mają wymiar 100x70 cm w pionie. Posiadają mocne plecy ze sklejki wodoodpornej oraz solidne ramy o wym. 50x75 mm. Liternictwo i grafika wykonane w technice kolorowych wydruków na folii, końcowo zabezpieczone folią UV-stop. Posadowienie w gruncie na pojedynczym masywnym słupie modrzewiowym lub jodłowym dodatkowo zabezpieczonym preparatem smołowym w części do ziemi.

Tablice są tak skonstruowane, że nie naruszają estetyki naturalnego środowiska, a są na tyle atrakcyjne by przyciągnąć wzrok czytającego i zachęcić go do poznania aspektów przyrody z nadmienieniem, że zrealizował je powiat limanowski. Tablice zostały dofinansowane przez WFOŚiGW w Krakowie.

Przystanek nr 6. Sztuczny las świerkowy i modrzewiowy

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

3.2.5. Opracowanie projektu graficznego i druk ulotki „Segreguj odpady”.

W roku 2012 zostały wydane zaktualizowane o najnowsze dane ulotki do segregacji odpadów. Druk ulotek został dofinansowany przez WFOŚiGW w Krakowie. Nakład 5 tys. sztuk

Ulotka „Segreguj odpady”

SZKŁO KOLOROWE

Do pojemnika zielonego wrzucamy szkło w tej samej zasadzie jak w przypadku innych pojemników przeznaczonych na szkło proste i płaskie z 14 krawędzi, do wrzucamy do nich szkło kolorowe.

Szkło szklane:
70,8 % B.O.

Szkło kolorowe:
14,5 % B.O.
12,8 % B.O.
14,5 % B.O.
14,5 % B.O.
12,8 % B.O.

HISTORIA SZKŁA:

- Ok. 1500 p.n.e. wykonywano najstarsze z odnalezionych przez archeologów szklane naczynia.
- Ok. 400 p.n.e. powstawały pierwsze szklane kielichy, fiolony.
- 11 wiek n.e. – nastąpił stopniowy rozwój szklarstwa w Europie.
- XII wiek – pierwsze wzmianki o hutach szkła na ziemiach polskich (głównie na terenie Małopolski).
- 1575 rok – uruchomiono największą polską hutę szkła w Janówku.

CZY WIESZ, ŻE:

- Polacy zużywają niewiele ponad 25 kg opakowań szklanych. W Belgii na mieszkalnika przypada rocznie 31 kg kg opakowań szklanych, w Niemczech 38,4 kg, we Francji aż 51,8.
- produkty ze szkła w 100% nadają się do ponownego przetworzenia (recyklingu).

BATERIE

Najważniejsze - BATERIE nie wyrzucamy do kosza ze śmieciami czy pojemników na odpady tylko do specjalnie wyznaczonych pojemników!

Na rynku krajowym trafia obecnie ponad 300 milionów sztuk baterii.

W Polsce obowiązuje Ustawa o bateriach i akumulatorach z dnia 24 kwietnia 2009 r. (Dz.U. Nr 79, poz. 666). Podstawową zasadą określającą w zakresie gospodarki akumulatorami i bateriami jest możliwość ich bezpłatnego przekazania jako odpadu do wyznaczonego miejsca zbiórki, gdzie będzie on właściwie przetwarzany.

Szczególnie trudnym, ale też niezwykle pilnym do rozwiązania problemem w zakresie gospodarki odpadami jest kontrola przepływu i nieszkodliwego odpisów niebezpiecznych, do których zaliczamy zużyte i przetworzone akumulatory i baterie. Odpady tego typu, ze względu na swoje podłoże, skład chemiczny, cechy biologiczne i inne właściwości mogą stanowić zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, zwierząt bądź całego środowiska. Dlatego też staraniem Powiatowego Centrum Ekologicznego powstała "kwalifikacja punktów zbiórki" nie tylko w sklepach, stacjach, urzędach miast i gmin na terenie powiatu limanowskiego składają się, będącym obsługą przez Organizację Działku S.A. Riba.

Recykling baterii polega na poddaniu ich odpowiedniej obróbce pozwalającej na otrzymanie ciekawych odpadów zawieranych w nich związków. Tym sposobem zmniejsza się masa odpadów niebezpiecznych i zmniejszających wpływ niebezpieczny. W konsekwencji obróbki to losów (usuwanie odpadów komunalnych), a także zmniejsza ich negatywny wpływ na środowisko.

Zużyte baterie stanowią źródło cennych surowców. Recykling metalu w nich zawartych powoduje oszczędność energii stosowaną na wydobycie, przetworzenie kopalni oraz wydobycie z nich tych metali. Ponadto stosowanie recyklingu ogranicza zagrożenie dla środowiska, jakie stanowiłoby metalne zanieczyszczenia w postaci takich jak cynk, mangan, kadm, miedź, lit. Gromadzenie tych odpadów niebezpiecznych na wysypiskach prowadzi do powstania w otoczeniu toksycznych metali w odciekach ściekowych.

SKUPY SUROWCÓW WTRÓNYCH W POWIĘCIE LIMANOWSKIM

Firma	plastik	żelazo	aluminium	papier	szkło	baterie	elektrośmieci
Firma Handlowa "Lilipaw" Marcin Lisak, Limanowa kom. 502115387	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
BLACHIMIX Limanowa, Stara Wola tel. 18 3370 208	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
LIMEX - Firma Marcin Łomik Limanowa tel. 502 993 342	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
SKUP-SPRZEDAŻ Niemcewicz Witoldów i Zdzisław Niemcewicz Józef Karciszewski tel. 602 705 028	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
F.I.H.P. Jarecki Sp. z o.o. Limanowa tel. 18 3373 010	✓	✓					
ART. - METAL Artur Tomala Mazurka Dolna, ul. Orłowa, tel. 602 903 905	✓						

Jaki tytuł wykreśluje?????

Wykres słupkowy przedstawiający zmiany w ilości odpadów w powiecie limanowskim w latach 2006-2011. Oś pionowa to ilość odpadów w tys. ton, oś pozioma to rok. Wykres jest słupkowy, z podziałem na kategorie odpadów: ogólny, komunalny, zielony, szary, niebezpieczny.

Segreguj odpady

POWIATOWE CENTRUM EKOLOGICZNE
POWIAT LIMANOWSKI

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

3.2.6. Wydanie „Atlasu roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych powiatu limanowskiego” przy wykorzystaniu środków Europejskiego Funduszu Rolnego;

W roku 2012 został opracowany i wydany „Atlas roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych powiatu limanowskiego”. Opracowanie takiej dokumentacji wiązało się z całoroczną obserwacją przyrody oraz kilkuletnim doświadczeniem i inwentaryzacją przez naukowców, a co za tym idzie większych nakładów środków finansowych.

Atlas ma na celu zwiększenie świadomości przyrodniczej oraz poznanie niepowtarzalnej przyrody ziemi limanowskiej. Został opracowany przez specjalistów ds. botaniki z Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie.

W atlasie zawarto opis 80 gatunków, 160 zdjęć 80 mapek i rycin występowania. Atlas w formie książkowej służyć będzie nie tylko mieszkańcom, ale również będzie podstawą naukową do wykorzystania dla studentów i uczniów, jako poszukujących fachowej literatury botanicznej tego regionu. Jest to szczególnie ważne gdyż sporo osób, studentów i uczniów poszukuje wiedzy i aktualnych danych dotyczących świata roślin objętego ochroną gatunkową.

Atlas został wydany w nakładzie 1000 szt. Rozpowszechnianie atlasu odbywa się w formie własnej poprzez nieodpłatne rozdawanie mieszkańcom i turystom w nowo utworzonym Centrum Informacji Turystycznej prowadzonej przez Powiat Limanowski w centrum Limanowej. Część z publikacji zostanie przekazana bibliotekom na terenie powiatu limanowskiego.

Wydanie atlasu zostało dofinansowane z PROW.

„Atlas roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych powiatu limanowskiego”

„Człowiek dzisiejszy zdaje się być stale zagrożony przez to, co jest jego własnym wytworem... Coraz bardziej bytuje w lęku... Nie dostrzega innych znaczeń swego naturalnego środowiska, jak tylko te, które służą całom doraźnego użycia i zużycia. Tymczasem Stwórca chciał, aby człowiek obcował z przyrodą jako jej rozumny i szlachetny pan i stróż, a nie bezwzględny eksploatator”.

Jan Paweł II

Rośliny towarzyszą nam na każdym kroku, widzimy je wszędzie i niekiedy nie zdajemy sobie sprawy, że istnienie wielu gatunków jest zagrożone. Atlas ten prezentuje 80 gatunków roślin chronionych, występujących w powiecie limanowskim. Dzięki niemu zarówno uczeń, jak i nauczyciel oraz miłośnik przyrody będą w stanie rozpoznać je i świadomie chronić. Atlas jest zachętą do pogłębiania wiedzy i do poszukiwań przyrodniczych. Przystępnie napisany, ilustrujący z dbałością o szczególności każdy opisany gatunek rośliny, ułatwi nie tylko rozpoznawanie, lecz także – dzięki mapkom rozmieszczenia – stwierdzenie nowych stanowisk tych wymagających wyjątkowej opieki roślin. W ostatnich latach w związku z globalizacją wielu problemów, niosących zagrożenie dla żywej przyrody, także ochrona gatunkowa stała się istotną sprawą zarówno w skali globalnej, jak i w skali regionalnej czy lokalnej.

ATLAS roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich powiatu limanowskiego

A T L A S
roślin chronionych, zagrożonych i rzadkich powiatu limanowskiego

Logo Powiat Limanowski Ostoja natury i zdrowia

Logo Unii Europejskiej, Urzędu Marszałkowskiego Województwa Małopolskiego, Powiatu Limanowskiego, i innych instytucji.

Europejski Fundusz Rybny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich „Juzna Inwestycja w obszar wiejski”
Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach kierunku CE „Wzrost i stabilność strategii rozwoju” dla małych podmiotów
Program Operacyjny Rozwój Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013.
Instytut Zarządzania Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013, Minister Rolnictwa i Rybnictwa, Warszawa

Charakterystyka środowiska

Położony w Beskidzie Wyspowym i w Górcach powiat limanowski zajmuje niezwykle ciekawą skrawek Karpat Zachodnich. To również interesująca część zróżnicowanego przyrodniczo województwa małopolskiego. Zamieszkuje ją prawie 130 000 mieszkańców, zasiedlających 171 miejscowości w 12-tu gminach, na powierzchni 952 km².

Na fliszowym podłożu wykształconych jest tutaj szereg okazałych szczytów dumnie wznoszących się nad głębokimi dolinami Łososiny, Kamienicy, Stradomki, Smolnika, Słomki i Mszanki. Dominujący powierzchniowo Beskid Wyspowy styka się tu z nieco wyższymi Górcami. Z wyspowym charakterem szczytów otoczonych głębokimi i szerokimi dolinami związana jest jeszcze jedna ważna cecha Beskidu Wyspowego – poranne „morza mgieł”. Zjawisko to wywołane jest inwersją temperatury. Temperatura w obniżeniach górskich (doliny, kotliny) jest niższa (nawet o kilkanaście stopni) niż na szczytach gór i właśnie wtedy możemy obserwować „morza mgieł” w dolinach, z których wystają odosobnione szczyty – jak wyspy na morzu. Zjawisko inwersji występuje najintensywniej we wschodnich rejonach Beskidu Wyspowego, zwłaszcza na pograniczu z Kotliną Sądecką. Właśnie stąd wzięła się nazwa Beskid Wyspowy, którą wymyślił Kazimierz Sosnowski, nauczyciel z sądeckiego gimnazjum.

Do najwyższych szczytów Beskidu Wyspowego należą: **Mogielica** (1171 m n.p.m.), **Luboń Wielki** (1023 m), **Szczebel** (977 m), **Lubogoszcz** (967 m), **Ćwilin** (1060 m), **Śnieżnica** (1006 m), **Lopień** (951 m), **Jasień** (1062 m), **Cichoń** (929 m), **Ostra** (928 m), **Modyń** (1032 m), **Jaworz** (921 m). Dołączają do nich gorczańskie tysięczniki: **Turbacz** (1310 m), **Mostownica** (1251 m), **Kudłoń** (1276 m), **Gorc** (1228 m) i inne, tworząc jeden z piękniejszych kompleksów Polskich Karpat.

Kruszczyk błotny *Epipactis palustris* (L.) CRANTZ

Rodzina: Storzycowate (Orchidaceae)

■ Opis

Geofft. Roślina trwała, o kłączach o średnicy od 1 do 4 mm, z długimi rozłogami. Kwiaty duże o średnicy około 20 mm, szeroko otwarte, zwieszane, bezwonne, na skręconych szypułkach. Warzka dwuczęściowa, biała lub bladioróżowa, część nasadowa o trójkątnych łatkach, część szczytowa jajowata o karbowanym brzegu, faliste pomarszczona. Kwitnie od czerwca do lipca. Owocem jest torebka.

■ Siedlisko

Rośnie na łąkach i torfowiskach.

■ Właściwości

Kwiaty swym wyglądem wabią owady, które zbierają pyłkowiny. Odbywa się to w ten sposób, że owad siadając na warzce odgina swoim ciężarem jej część szczytową, a pyłkowina przykleja mu się do głowy.

■ Rozmieszczenie

Występuje rzadko na terenie kraju, przeważnie w części południowej. W powiecie limanowskim często na zachodzie.

■ Uwaga

Ochronie podlega również występujący tu kruszczyk rdzawoczerwony.

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

3.2.7. Certyfikat „Zielone biuro” – projekt podnoszący prestiż urzędu Starostwa Powiatowego w Limanowej i zmniejszający jego oddziaływanie na środowisko.

Starostwo Powiatowe w Limanowej w dniu 9.11.2012 r. otrzymało Certyfikat Zielone Biuro o Nr 202 na okres dwóch lat. Spełnienie kryteriów certyfikatu zostało zweryfikowane przez Komisję ds. Certyfikatu Zielone Biuro Fundacji Partnerstwo dla Środowiska pracującej pod nadzorem Niezależnej Zewnętrznej Kapituły w składzie: Joanna Teresa Wardzińska – Przewodnicząca Rady Fundacji Partnerstwo dla Środowiska, Bogusław Sonik - Poseł do Parlamentu Europejskiego, Jacek Ziarno - Redaktor Naczelny Businessman.pl.

Certyfikat Zielone Biuro wyróżnia instytucje, firmy, organizacje pozarządowe i samorządy, które chcą się stale doskonalić, podejmować nowe inicjatywy na rzecz ochrony środowiska i wzmacniać swój proekologiczny wizerunek.

Certyfikat Zielone Biuro jest autorskim projektem Fundacji Partnerstwo dla Środowiska, z siedzibą w Krakowie przy ul. Św. Krzyża 5/6.

Posiadanie certyfikatu Zielone Biuro nie tylko wiąże się z prestiżem i pozwala się wyróżnić na tle konkurencji oraz zmniejszyć oddziaływanie firmy na środowisko. Niesie za sobą także wymierne korzyści finansowe w postaci obniżenia kosztów działania firmy poprzez wprowadzenie nowoczesnych ekologicznych rozwiązań.

Certyfikat jest uwięzieniem długoletnich działań Urzędu w ramach edukacji ekologicznej, wywozu z terenu powiatu baterii, azbestu, sadzenia drzew, adopcji potoków, konferencji, warsztatów i konkursów ekologicznych, wydawnictw takich jak atlasy roślin, ulotki, foldery, płyty CD-R, o tematyce ekologicznej, utworzenie ścieżki przyrodniczo leśnej, wydanie toreb ekologicznych oraz oszczędnego gospodarowania zasobami w urzędzie tj. papierem, wodą i energią.

3.2.8. Współpraca z organizacjami pozarządowymi

W 2012 roku Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa poszerzył grono współpracujących organizacji pozarządowych o:

- Fundację **Recal w Warszawie**

– Fundacja **Partnerstwo dla Środowiska w Krakowie**

Ponadto PCE w 2012 roku podjęta została współpraca z Dyrekcją Generalną Lasów Państwowych Zespół Obsługi Programu LIFE+.

3.2.9. „Święto drzewa” X edycja – kontynuacja projektu promującego zielenią wysoką

Podobnie jak w latach poprzednich również w roku 2012 powiat czynnie uczestniczył w akcji Święto drzewa. W dniach 10 – 27 października w poszczególnych szkołach znajdujących się na terenie powiatu limanowskiego odbywało się sadzenie drzew. W tym roku posadzono ponad 430 drzew przy udziale ponad pół tysiąca osób. Akcja objęła swoim zasięgiem wszystkie gminy powiatu limanowskiego, a zaangażowanych w jej realizację zostało 25 placówek oświatowych.

3.2.10. Konferencje, warsztaty, spotkania

22.03.2012 r. Starostwo Powiatowe w Limanowej zorganizowało konferencję skierowaną do nauczycieli biologii, przyrody i geografii z wszystkich szkół powiatu limanowskiego. Celem konferencji było zapoznanie nauczycieli z programem edukacji ekologicznej prowadzonej przez Starostwo Powiatowe w Limanowej na rok 2012.

W konferencji oprócz nauczycieli z 36 szkół powiatu limanowskiego udział wzięli także zaproszeni goście: Przedstawiciel Nadleśnictwa w Krzeszowicach, który przedstawił Społeczną kampanie informacyjno–edukacyjną „Świadomi zagrożenia” dotyczącą zagrożenia pożarowego w lasach, Członek Zarządu Fundacji Recal, który przedstawił aktualne projekty lojalnościowe oraz konkursy związane z recyklingiem puszek aluminiowych skierowane do dzieci i młodzieży, Nadleśniczy Nadleśnictwa Limanowa, który przedstawił aktualne możliwości współpracy szkół z Lasami Państwowymi na terenie Powiatu Limanowa oraz kolejną edycję konkursu fotograficznego „Leśne inspiracje”.

27.09.2013 r. Starostwo Powiatowe w Limanowej, Wydział Ochrony Środowiska, Rolnictwa i Leśnictwa, Powiatowe Centrum Ekologiczne zorganizowało kolejną konfe-

rencję skierowaną do nauczycieli biologii, przyrody i geografii z wszystkich szkół powiatu limanowskiego. Na tym spotkaniu odbyła się prezentacja multimedialna pn. „Selektywna zbiórka odpadów” przygotowana Firmę Łomzik, oraz prezentacja Firmy Kingspan Environmental.

Podczas konferencji został zaprezentowany *Atlas Roślin Chronionych, zagrożonych i ginących powiatu limanowskiego* wydany przez Starostwo Powiatowe w Limanowej.

W konferencji wzięli udział nauczyciele z ponad 50 szkół powiatu limanowskiego.

Podyskutujmy o klimacie! – to hasło, pod którym odbyła się **15 listopada 2012 roku** powiatowa debata klimatyczna. Debata zorganizowana była przez Instytut na rzecz Ekorozwoju i Związek Powiatów Polskich. Debata objęta była patronatem Starostwa Powiatowego w Limanowej. Organizatorzy debaty chcieli, aby ochrona klimatu stała się istotnym punktem w strategiach rozwoju powiatów.

Celem Debaty Klimatycznej było wypracowanie społecznych założeń dla Powiatowego Programu Niskowęglowego Rozwoju, czyli strategii rozwoju przy założeniu ograniczenia emisji gazów cieplarnianych.

3.3. Wykorzystanie przez Powiat środków finansowych przeznaczonych na ochronę środowiska.

Zadania dofinansowane przez Powiat ze środków przeznaczonych na ochronę środowiska w latach 2009 – 2012.

l.p.	Nazwa dotowanego zadania	Wysokość dotacji [zł]
Rok 2009		
1.	Druk kwartalnika „Salamandra”	2 500
2.	Edukacja ekologiczna (konferencje, szkolenia, konkursy itp.)	6 500
3.	Program usuwania wyrobów zawierających azbest	70 600
Rok 2010		
1.	Odbudowa populacji zająca szaraka	14 000
2.	Edukacja ekologiczna (konferencje, szkolenia, konkursy, materiały informacyjne itp.)	31 800

3.	Druk kwartalnika „Salamandra”	5 000
4.	Program usuwania wyrobów zawierających azbest	91 700
Rok 2011		
1.	Druk kwartalnika „Salamandra”	2 250
2.	Edukacja ekologiczna (konferencje, szkolenia, konkursy, materiały informacyjne itp.)	4 450
3.	Program usuwania wyrobów zawierających azbest	61 800
Rok 2012		
1.	Odbudowa populacji zająca szaraka	12 000
2.	Edukacja ekologiczna (konferencje, szkolenia, konkursy, materiały informacyjne itp.)	20 800
3.	Wydanie „Atlasu roślin chronionych, rzadkich i zagrożonych powiatu limanowskiego”	17 100
4.	Program usuwania wyrobów zawierających azbest	50 000

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej

4. WYBRANE WSKAŹNIKI OCHRONY ŚRODOWISKA

l.p.	Wskaźniki	Stan na rok 2008	Stan na rok 2012
Wskaźniki stanu			
1.	Maksymalne stężenia średnioroczne podstawowych zanieczyszczeń powietrza /wg WIOŚ/: pył zwieszony dwutlenek siarki dwutlenek azotu	b.d. 9,5 µg/m ³ 18,4 µg/m ³	b.d.
2.	Jakość wód powierzchniowych w punktach monitoringu diagnostycznego /wg WIOŚ/: klasa I – bardzo dobra klasa II – dobra klasa III – zadowolająca klasa IV – niezadowolająca klasa V - zła	brak brak 66,6 % 33,3 % brak	brak 40 % 20 % brak 40 %
3.	Jakość wód podziemnych w punktach badawczych /wg WIOŚ/: klasa I – bardzo dobra klasa II – dobra klasa III – zadowolająca klasa IV – niezadowolająca klasa V - zła	brak 66,6% brak brak 33,3 %	b.d.

4.	Tereny składowania odpadów niezrekultywowane	ok. 2 ha	ok. 2 ha
5.	Powierzchnia lasów ogółem /wg GUS/	36,9 tys. ha	36,9 tys. ha
6.	Lesistość /wg GUS/	38,5 %	38,6 %

Wskaźniki presji

7.	Emisja zanieczyszczeń pyłowych do powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych /wg GUS/	1 Mg	b.d.
8.	Emisja zanieczyszczeń gazowych do powietrza zakładów szczególnie uciążliwych (bez CO ₂) /wg GUS/	26 Mg	23 Mg
9.	Ścieki komunalne i przemysłowe wymagające oczyszczenia ogółem w tym /wg WIOŚ/: – ścieki odprowadzane bezpośrednio z zakładów przemysłowych – ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną	2,9 mln m ³ 0,7 mln m ³ 2,1 mln m ³	3,3 mln m ³ 0,6 mln m ³ 2,7 mln m ³
10.	Pobór wody ogółem /wg GUS/: w tym na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowych	2,6 mln m ³ 1,6 mln m ³	2,5 mln m ³ 1,8 mln m ³
11.	Użytkowanie lasu – pozyskanie drewna /wg GUS/	26 165 m ³	31 125 m ³

Wskaźniki reakcji

12.	Ścieki odprowadzane siecią kanalizacyjną /wg GUS/: – oczyszczane biologicznie i z podwyższonym usuwaniem biogenów – oczyszczane mechanicznie – nieoczyszczane	100 % - -	100 % - -
13.	Długość sieci kanalizacyjnej	327,4 km	520,6 km
14.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków	26,9 %	b.d.
15.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska przeznaczone na ochronę powietrza	0,0 mln zł.	b.d.
16.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska przeznaczone na ochronę wód i gospodarkę ściekową	12,9 mln zł.	b.d.
17.	Nakłady inwestycyjne na gospodarkę odpadami i ochronę gleb i wód podziemnych	0,0 mln zł.	b.d.

5. WYDATKI NA INWESTYCJE Z ZAKRESU OCHRONY ŚRODOWISKA I GOSPODARKI WODNEJ

Wydatki inwestycyjne są to nakłady finansowe lub rzeczowe, których celem jest stworzenie nowych środków trwałych lub ulepszenie (przebudowa, rozbudowa, rekonstrukcja, adaptacja lub modernizacja) istniejących obiektów majątku trwałego, a także nakłady na tzw. pierwsze wyposażenie inwestycji.

Wobec braku możliwości zebrania danych na temat wszystkich inwestycji z zakresu ochrony środowiska zrealizowanych na obszarze powiatu limanowskiego w okresie sprawozdawczym, analizie poddano tylko wydatki inwestycyjne poniesione na ten cel przez jednostki samorządu terytorialnego, tj. Powiat oraz wszystkie Miasta i Gminy. Ze względu na to, że proces inwestycyjny jest procesem wieloetapowym, a co za tym idzie rozciągniętym w czasie analizą objęto czasokres dłuższy od okresu sprawozdawczego tj. lata 2008 – 2012.

Jak wspomniano powyżej zadania z zakresu ochrony środowiska są podzielone pomiędzy jednostkami samorządowymi oraz państwowymi. I tak samorzady gminne, którym zostały powierzone wszystkie sprawy publiczne o znaczeniu lokalnym, są zobowiązane do realizacji zadań mających na celu zaspakajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty gminnej. W związku z tym zadania własne gminy obejmują m. in. sprawy z zakresu ochrony środowiska i przyrody oraz gospodarki wodnej, wodociągów i zaopatrzenia w wodę, kanalizacji, usuwania i oczyszczania ścieków komunalnych, utrzymania czystości i porządku oraz urządzeń sanitarnych, wysypisk i unieszkodliwiania odpadów komunalnych.

Z kolei do Powiatu należy wykonywanie określonych ustawami zadań publicznych o charakterze ponadgminnym.

Z racji posiadanych kompetencji to samorzady gminne są odpowiedzialne za realizację podstawowych inwestycji związanych z ochroną środowiska. Samorzady Powiatowe, które w zakresie ochrony środowiska pełnią przede wszystkim rolę reglamentacyjno-kontrolną w stosunku do podmiotów korzystających ze środowiska, mają ograniczone możliwości prowadzenia działalności inwestycyjnej w dziedzinie ochrony środowiska. Praktycznie Powiat może realizować jedynie inwestycje związane z utrzyma-

niem powiatowych obiektów i urzędzeń użyteczności publicznej oraz obiektów administracyjnych.

W celu ustalenia kierunków wydatkowania środków finansowych przedsięwzięcia inwestycyjne zostały podzielone na następujące grupy:

1. inwestycje z zakresu gospodarki wodno – ściekowej, zaliczono tu inwestycje typu: modernizacja i budowa oczyszczalni ścieków, budowa sieci kanalizacyjnych, modernizacja i budowa ujęć wody, budowa sieci wodociągowych itp.,
2. inwestycje z zakresu ochrony powierzchni ziemi, zaliczono tu inwestycje typu: likwidacja dzikich wysypisk śmieci, rekultywacja terenów zdegradowanych, zabiegi przeciw erozyjne itp.,
3. inwestycje z zakresu ochrony przyrody, zaliczono tu inwestycje związane z: pielęgnacją pomników przyrody, zalesieniami, zadrzewieniami, tworzeniem obszarów chronionych itp.,
4. inwestycje z zakresu ochrony powietrza, zaliczono tu inwestycje typu: modernizacja kotłowni, termomodernizacja budynków, odnawialne źródła energii, modernizacja i budowa dróg, itp.

Inwestycje z zakresu ochrony środowiska zrealizowane przez Powiat Limanowski.

W latach 2008 – 2012 działania inwestycyjne Powiatu skupiały się na zadaniach z zakresu ochrony powietrza. W okresie tym realizowane były przede wszystkim przedsięwzięcia polegające na remontach dróg powiatowych. Ponadto w roku 2009 wymienione zostały dwie kotłownie z węglowych na gazowe w dwóch budynkach użyteczności publicznej będących we władaniu Powiatu. Natomiast w latach 2011 i 2012 zamontowano instalacje solarne i zmodernizowano instalacje centralnego ogrzewania w 9 budynkach użyteczności publicznej.

Inwestycje z zakresu ochrony środowiska zrealizowane przez Powiat Limanowski w latach 2008 – 2012.

Przedsięwzięcie	Koszt realizacji	Wysokość dofinansowania
Rok 2008		
Remont dróg powiatowych na odcinkach o łącznej długości 10,25 km.	5 030 486	1 940 000
Razem	5 030 486	1 940 000
Rok 2009		
Remont dróg powiatowych na odcinkach o łącznej długości 15,49 km, w tym wykonanie 2 przejść dla pieszych zasilanych bateriami słonecznymi.	39 901 950	13 901 964
Razem	39 901 950	13 901 964
Rok 2010		
Wymiana kotłowni węglowych na kotłownie opalane gazem ziemnym w 2 budynkach użyteczności publicznej.	309 582	263 145
Remont dróg powiatowych na odcinkach o łącznej długości 38 km, w tym wykonanie 4 przejść dla pieszych zasilanych bateriami słonecznymi.	31 800 000	18 500 000
Budowa nowego odcinka drogi powiatowej o długości 1,56 km	1 670 000	850 000
Razem	33 779 582	19 613 145
Rok 2011		
Montaż instalacji solarnych w 7 obiektach użyteczności publicznej zasilanych kolektorami słonecznymi o łącznej powierzchni 563,58 m ² i modernizacja 10 tys. mb sieci centralnego ogrzewania w 9 obiektach.	3 844 000	3 054 000
Remont dróg powiatowych na odcinkach o łącznej	23 344 000	11 771 000

długości 26 km, w tym wykonanie 5 przejść dla pieszych zasilanych bateriami słonecznymi.		
Razem	27 188 000	14 825 000
rok 2012		
Remont dróg powiatowych na odcinkach o łącznej długości 6,85 km, w tym wykonanie 1 przejścia dla pieszych zasilanego bateriami słonecznymi.	7 885 000	3 377 000
Montaż instalacji solarnych w 2 obiektach użyteczności publicznej zasilanych 154 kolektorami słonecznymi o łącznej powierzchni 565 m ² i modernizacja 900 mb sieci centralnego ogrzewania w 2 obiektach.	2 495 000	1 942 000
Razem	10 380 000	5 319 000
Ogółem lata 2008 – 2012	116 280 018	55 599 109

Źródło: Starostwo Powiatowe w Limanowej.

Inwestycje z zakresu ochrony środowiska zrealizowane przez Miasta i Gminy z terenu powiatu limanowskiego.

Wielkość nakładów inwestycyjnych na zadania z zakresu ochrony środowiska w powiecie limanowskim, poniesionych przez samorzady miejskie i gminne, w poszczególnych latach przedstawiono w tabeli poniżej. Jak wynika z przedstawionych w niej danych, wysokość tych wydatków w poszczególnych latach jest zróżnicowana. Zarówno największą dynamikę wzrostu nakładów w porównaniu do roku poprzedniego jak i najwyższe nakłady zanotowano w roku 2012.

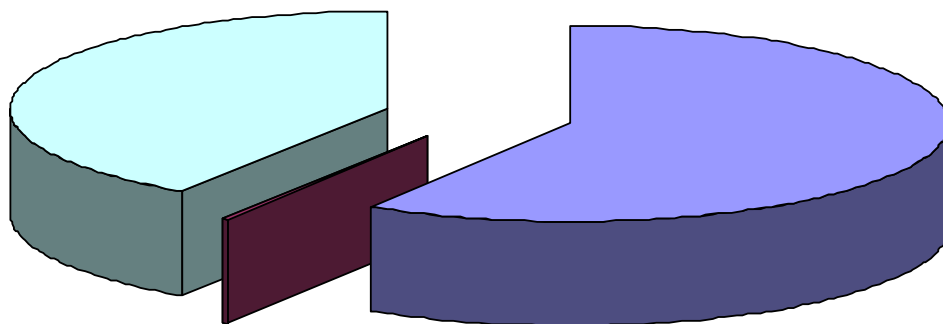
Nakłady poniesione przez Gminy na inwestycje z zakresu ochrony środowiska w latach 2008 – 2012 (kwoty podane w mln zł).

l.p.	Gmina	lata					
		2008	2009	2010	2011	2012	Razem
1.	M. Limanowa	0,93	0,81	2,97	0,68	6,64	12,03
2.	M. Mszana Dolna	4,13	6,90	1,51	2,68	0,85	16,07
3.	Gm. Limanowa	0,00	0,03	1,13	0,00	8,13	9,29
4.	Gm. Mszana Dolna	14,05	1,73	5,35	0,00	5,20	26,33
5.	Gm. Dobra	4,16	2,26	6,11	1,92	9,52	23,97
6.	Gm. Łaskowa	3,27	2,61	2,91	17,59	3,12	29,50
7.	Gm. Jodłownik	0,00	0,00	0,00	0,08	10,00	10,08
8.	Gm. Kamienica	0,36	0,36	0,36	0,36	3,06	4,50
9.	Gm. Łukowica	4,50	4,50	8,50	7,50	12,95	37,95
10.	Gm. Niedźwiedź	0,00	0,00	0,00	3,05	2,21	5,26
11.	Gm. Tymbark	0,00	0,00	0,00	2,00	1,35	3,35
12.	Gm. Słopnice	3,32	0,51	3,02	3,14	5,51	15,50
13.	Razem:	34,72	19,71	31,86	39,00	68,54	193,83

Źródło: Urzędy Miast i Gmin.

Pod względem kierunków inwestowania dominowały inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i ochrony powietrza.

Struktura wydatków na inwestycje z zakresu ochrony środowiska poniesione przez Gminy w latach 2008-2012.

■ gospodarka wodno-ściekowa ■ ochrona powierzchni ziemi ■ ochrona przyrody ■ ochrona powietrza

Źródło: Urzędy Miast i Gmin.

Gospodarka wodno-ściekowa

Blisko 60 % z środków wydatkowanych przez Gminy na realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony środowiska to środki wydatkowane na przedsięwzięcia z zakresu gospodarki wodno-ściekowej. Były to głównie przedsięwzięcia polegające na budowie nowych i rozbudowie istniejących sieci kanalizacyjnych, wodociągowych i oczyszczalni ścieków.

Nakłady poniesione przez Gminy na inwestycje z zakresu gospodarki wodno-ściekowej w latach 2008 – 2012 (kwoty podane w mln zł).

l.p.	Gmina	lata					
		2008	2009	2010	2011	2012	Razem
1.	M. Limanowa	0,93	0,81	2,97	0,68	0,75	6,14
2.	M. Mszana Dolna	0,00	0,54	0,05	0,00	0,00	0,59
3.	Gm. Limanowa	0,00	0,03	1,13	0,00	8,13	9,29
4.	Gm. Mszana Dolna	14,05	1,73	5,35	0,00	5,20	26,33
5.	Gm. Dobra	0,00	0,00	4,41	0,00	9,52	13,93
6.	Gm. Laskowa	0,00	0,00	0,00	12,88	1,52	14,40
7.	Gm. Jodłownik	0,00	0,00	0,00	0,08	10,00	10,08
8.	Gm. Kamienica	0,00	0,00	0,00	0,00	2,70	2,70
9.	Gm. Łukowica	0,00	0,00	4,00	3,00	8,00	15,00
10.	Gm. Niedźwiedź	0,00	0,00	0,00	3,05	2,21	5,26
11.	Gm. Tymbark	0,00	0,00	0,00	2,00	0,00	2,00
12.	Gm. Słopnice	0,66	0,00	0,00	3,00	5,00	8,66
13.	Razem:	15,64	3,11	17,91	24,69	53,03	114,38

Źródło: Urzędy Miast i Gmin.

Ochrona powierzchni ziemi

W latach 2008 – 2012 zostało zrealizowane tylko jedno przedsięwzięcie z zakresu ochrony powierzchni ziemi. Był to pierwszy etap rekultywacji składowiska odpadów w Świdniku zrealizowany przez Gminę Łukowica.

Nakłady poniesione przez Gminy na inwestycje z zakresu ochrony powierzchni ziemi w latach 2008 – 2012 (kwoty podane w mln zł).

l.p.	Gmina	lata					
		2008	2009	2010	2011	2012	Razem
1.	M. Limanowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	M. Mszana Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Gm. Limanowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Gm. Mszana Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Gm. Dobra	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6.	Gm. Łaskowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Gm. Jodłownik	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Gm. Kamienica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Gm. Łukowica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,45	0,45
10.	Gm. Niedźwiedź	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11.	Gm. Tymbark	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12.	Gm. Słopnice	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13.	Razem:	0,00	0,00	0,00	0,00	0,45	0,45

Źródło: Urzędy Miast i Gmin.

Ochrona przyrody

W latach 2008 – 2012 zostały zrealizowane dwa przedsięwzięcia z zakresu ochrony przyrody. Było to dokonanie zakupu i nasadzenia drzew i krzewów w ramach projektów „Kolorowe skarpy w Gminie Dobra” i „Zielono w Gminie Dobra” realizowanych przez Gminę Dobra w latach 2008 i 2009.

Nakłady poniesione przez Gminy na inwestycje z zakresu ochrony przyrody w latach 2008 – 2012 (kwoty podane w mln zł).

l.p.	Gmina	lata					
		2008	2009	2010	2011	2012	Razem
1.	M. Limanowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2.	M. Mszana Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
3.	Gm. Limanowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Gm. Mszana Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Gm. Dobra	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,06
6.	Gm. Laskowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
7.	Gm. Jodłownik	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Gm. Kamienica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9.	Gm. Łukowica	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
10.	Gm. Niedźwiedź	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11.	Gm. Tymbark	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
12.	Gm. Słopnice	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
13.	Razem:	0,03	0,03	0,00	0,00	0,00	0,06

Źródło: Urzędy Miast i Gmin.

Ochrona powietrza

Ochrona powietrza była drugim w kolejności, pod względem poniesionych nakładów, kierunkiem realizowanych w latach 2008 – 2012 inwestycji przez Gminy. Były to przede wszystkim przedsięwzięcia polegające na modernizacji dróg oraz kompleksowej termomodernizacji budynków użyteczności publicznej.

Nakłady poniesione przez Gminy na inwestycje z zakresu ochrony powietrza w latach 2008 – 2012 (kwoty podane w mln zł).

l.p.	Gmina	lata					
		2008	2009	2010	2011	2012	Razem
1.	M. Limanowa	0,00	0,00	0,00	0,00	5,89	5,89
2.	M. Mszana Dolna	4,13	6,36	1,46	2,68	0,85	15,48
3.	Gm. Limanowa	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4.	Gm. Mszana Dolna	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5.	Gm. Dobra	4,13	2,23	1,70	1,92	0,00	9,98
6.	Gm. Laskowa	3,27	2,61	2,91	4,71	1,60	15,10
7.	Gm. Jodłownik	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8.	Gm. Kamienica	0,36	0,36	0,36	0,36	0,36	1,80
9.	Gm. Łukowica	4,50	4,50	4,50	4,50	4,50	22,50
10.	Gm. Niedźwiedź	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
11.	Gm. Tymbark	0,00	0,00	0,00	0,00	1,35	1,35
12.	Gm. Słupnice	2,66	0,51	3,02	0,14	0,51	6,84
13.	Razem:	19,05	16,57	13,95	14,31	15,06	78,94

Źródło: Urzędy Miast i Gmin.

Opierając się na informacjach udostępnionych przez Starostwo Powiatowe oraz Urzędy Miast i Gmin można stwierdzić, że w latach 2008 – 2012 jednostki samorządowe powiatu limanowskiego zrealizowały inwestycje z zakresu ochrony środowiska o łącznej wartości ponad 310 mln zł. Zważywszy na fakt, że na samorządach lokalnych spoczywa realizacja zadań nie tylko z zakresu ochrony środowiska, jest to imponujące osiągnięcie.

6. PODSUMOWANIE

Analizując informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu można stwierdzić, że w okresie sprawozdawczym realizowana była zdecydowana większość z zaplanowanych zadań.

Biorąc pod uwagę przyjęte kryteria oceny stopnia realizacji założonych celów w programie ochrony środowiska można stwierdzić, że w okresie sprawozdawczym osiem z nich było realizowane, dwa były realizowane tylko częściowo, natomiast nie realizowano jednego celu. Prawdopodobnie przyczyną takiej sytuacji były ograniczone możliwości finanso-organizacyjne podmiotów odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć określonych w powiatowym programie ochrony środowiska.

W kontekście wskaźników monitorowania wyszczególnionych w Programie, należy stwierdzić, że pomimo podjęcia szeregu działań jego stan nie uległ zauważalnej poprawie.